

Sreda, 25. jun 2003.
Svedok Majkl Vilijams (Michael Williams)
Svedok Piter Galbrajt (Peter Galbraith)

Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.07h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da li ću imati nešto duže vreme koje sam tražio?

SUDIJA MEJ: Da, imaćete sat i 45 minuta.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pokušaću onda, mada imam veoma mnogo dokumenata i pitanja ovde. Gospodine Vilijams (Michael Williams), vi govorite da se situacija na sarajevskom ratištu vidno pogoršala u drugoj polovini 1994. godine jer, kako vi kažete, to govorite u vašoj izjavi na sedmoj strani, u šestom pasusu svoje izjave, skrećem vam na to pažnju da bi vam bilo lakše da pratite pitanje, dakle, vidno se pogoršala jer su, kako vi kažete, bosanski Srbi zatvorili jedini kopneni put u grad preko Igmana, dozvoljavajući prolaz samo vojnom transportu Ujedinjenih nacija (United Nations). Tako ste izjavili, je l' tako, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, moje pitanje glasi zbog čega ste u svojoj izjavi ispustili da objasnite zašto je došlo do zatvaranja tog puta preko Igmana?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Pa, mislim da je put zatvoren iz niza razloga, ali glavni je bio, koliko se ja sećam, taj što je put postao vrlo težak i opasan za prelazak. Skrećem vam pažnju na incident od 27. jula, kada je je-

dan konvoj bio izložen kontinuiranoj vatri sa položaja bosanskih Srba i jedan britanski vojnik je tragično izgubio život u tom incidentu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo, ja ću da vam samo pročitam, da li vi to znate, to je pisao ovaj gospodin Dejvid Frejzer (David Fraser) u svojoj izjavi, kaže da su ujutru 6. oktobra 1994. godine jedan tim Armije Bosne i Hercegovine izvršio napad na logor bosanskih Srba na planini Igman, iza sebe su ostavili 17 mrtvih. Muslimani su prošli kroz demilitarizovanu zonu da bi došli do tamo, zapravo prošli su kroz teren koji su Srbi predali u vreme kada je postignut sporazum februara 1994. godine. Dakle, je li to istinito objašnjenje ili ne? To imate u izjavi Dejvida Frejzera.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Izjava Dejvida Frejzera meni nije poznata, ali potvrđujem da je doista došlo do incidenta koji ste pomenuli 6. oktobra. Sećam se da sam bio u Sarajevu tog dana sa gospodinim Akašijem (Yasushi Akashi). On je otišao do predsednika Izetbegovića kako bi uložio oštar protest zbog tog incidenta koji ste pomenuli. Mislim da ste u pravu kad kažete da su se vodile borbe u blizini tog puta, borbe između dve zaraćene strane. Ali moram da kažem da je otvaranje vatre i maltretiranje konvoja Ujedinjenih nacija dolazilo samo sa jedne strane.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ovo je, znači, i tačno i nije tačno. Ali da ne gubimo vreme, pošto o tome postoje zapisi i činjenice. Pošto ste vi imali, znači, tu informaciju iz ovoga što sad objašnjavate, imali ste tu informaciju, da li ste vi namerno propustili da objasnite celovit događaj ili to jednostavno jednostrano nastojite da prikazete?

SUDIJA MEJ: Da razmotrimo na trenutak ovo pitanje. O kakvoj pristrasnosti se radi, prema vašoj tvrdnji?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Pa, govori se o tome da su Srbi zatvorili jedini kopneni put i da su puštali samo UN-a, a ne daje se objašnjenje zašto je do toga došlo, i da je do toga došlo upravo zbog ovog događaja o kome Frejzer, dakle oficir Ujedinjenih nacija piše u svojoj izjavi.

SUDIJA MEJ: Dobro. Dakle, pitanje za svedoka je sledeće: doktore Vilijams, vi niste u svojoj izjavi spomenuli ovu činjenicu. Da li je postojao neki razlog za taj propust?

SVEDOK VILIJAMS: Ne, nije postojao nikakav razlog. Ponavljam, zatvaranje ceste je posledica nekoliko okolnosti. Gospodin Milošević je u pravu kada skreće pažnju na ovaj vrlo ozbiljan incident od 6. oktobra, ali ponavljam da je glavni razlog za zatvaranje puta bila učestalost napada na humanitarne konvoje Ujedinjenih nacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne mogu to da razumem jer Srbi su zatvorili put. Zašto bi oni zatvorili put, a puštali su, to i vi kažete, konvoje Ujedinjenih nacija, jedino su njih propuštali. Nisu propuštali ove muslimanske, transport. To ste i vi rekli sami.

SUDIJA MEJ: Da li postoji nešto što možete da dodate, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS: Ne, bojim se da ne.

SUDIJA MEJ: Gospodine Milošević, čuli smo vašu poentu. Svedok se složio sa vama, došlo je doista do tog incidenta. Da sada provodimo još neko vreme na tom incidentu, to nam neće biti od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro. Da li vam je poznato, gospodine Vilijams, da se Muslimani nisu povukli iz tog dela demilitarizovane zone čak ni posle protesta i sastanaka koje su sa Delićem i Divjakom delili general Majkl Rouz (Michael Rose) i francuski general Gobijar (Herve Gobillard) 8. oktobra 1994. godine? Dakle, vodili s njima pregovore ta dva generala i onda se se nisu povukli. Je l' vam poznato to? Samo mi recite da ili ne, i da idemo dalje.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je nesporno da su muslimanske snage koristile mirovni sporazum iz februara 1994. godine kako bi zauzeli položaje u demilitarizovnoj zoni koje su po sporazumu pod kontrolom držali Srbi, a koji su radi potpisivanja sporazuma predali pod kontrolu UNPROFOR-a (United Nations Protection Force)? Srbi, dakle, predali demilitarizovanu zonu pod kontrolu UNPROFOR-a, Muslimani se tu koriste da je zauzmu i naprave sebi neku, kako bih rekao, vojnu prednost? Da li vam je to bilo poznato? Samo mi recite da ili ne.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Složio bih se s vama da je bilo puno akcija infiltriranja, prodiranja u demilitariziranu zonu od stane snaga bosanske vlade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, onda mi recite zbog čega isključujete događaje i prikazujete ih kao jednostane, agresivne akte bosanskih Srba kada vas to vaši službenici argumentovano demantuju po ovome šta sam vam pročitao? A i vi sami sada kažete da je to tačno.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ne možete da odvojite incidente koje sada opisujete i taj obrazac ponašanja koji ste pomenuli od činjenice da se radili o gradu pod opsadom. I nema sumnje ko su bile snage koje su vršile opsadu grada. Takođe ste propustili spomenuti da od oktobra 1994. godine UN je suočen sa nizom poteškoća u radu aerodroma, sarajevskog aerodroma i čitav niz problema je proizašao iz prepreka koje su postavili bosanski Srbi i vrlo učestalih pretnji upućenih avionima Ujedinjenih nacija od strane bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, jesu oborili neki avion, gospodine Vilijams? Jesu Srbi oborili neki avion uopšte u toku rata, Ujedinjenih nacija ili bilo kakve organizacije međunarodne ili bilo kakve druge? Jesu oborili neki avion?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mogu da vam pomenem nekoliko slučajeva, hvala bogu, nije srušen nijedan avion, ali 17. aprila 1994. godine, na primer, kada je sletao aviona zapovednika snaga u Sarajevo, došao je pod direktnu vatru od strane snaga bosanskih Srba. O tome je odmah bilo reči sa doktorom Karadžićem i on nije porekao da je došlo do tog incidenta. 12. marta 1995. godine jedan avion sa gospodinom Akašijem koji je sletao u Sarajevo, ponovo je izložen vatri sa položaja bosanskih Srba, jedan od njegovih telohranitelja je ozbiljno ranjen, i koliko se sećam, on je morao biti evakuiran u SAD (United States of America) zbog ozbiljnosti njegovih povreda. Vrlo često pretnje su jasno upućivane od strane generala Mladića. Povučene su garancije za sigurnost aviona UN-a i onda bi gospodin Akaši, ili zapovednik snaga došli do procene da je odviše opasno leteti u Sarajevo. Od oktobra 1994. godine pa nadalje srpska protivvazдушna odbrana oko Sarajeva je pojačana i zauzela je još više preteći stav prema avionima UN-a.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Vilijams, ja sam vas pitao da li su oborili neki avion. Vi objašnjavate šta se sve dešavalo. Incidenti u ratu

su mogućí, ali nijedan avion nije oboren, koliko moji podaci govore. Je li tako ili ne?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, potvrđujem da nije srušen nijedan avion.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ti Srbi koje nazivate agresorima i tako dalje, to su takođe građani iz Sarajeva i građani okolnih područja koji su živeli tu, na tim područjima u Sarajevu na svojoj teritoriji. Prema tome, oni nisu mogli opsađivati svoj grad, nego je tu bila linija fronta, bez obzira što je bilo za osudu granatiranje tih civilnih delova nesumnjivo, to smo i mi činili, odnosno osuđivali.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak, dajte da dođemo do pitanja. Izgleda da se sada ovde tvrdi da tamo nije bila opsada, nisam siguran da sam sasvim razumeo, ali možda biste nam mogli to rasvetliti, doktore Vili-jams. Dakle, nije bila opsada, lokalno stanovništvo je branilo svoje domove, prema tome, nije moglo biti reći o opsadi. Ja nisam siguran da je to pitanje na koje vi možete dati odgovor, ali ako možete dati neki koristan komentar, bili bismo vam zahvalni. Izvolite.

SVEDOK VILIJAMS: Gospodin Milošević je u potpunosti u pravu kada kaže da su mnogi Srbi živeli sa ove strane sukoba, na bosansko-srpskoj strani, ali isto tako je bilo Srba koji su živeli u delu grada koji je bio pod kontrolom bosanske vlade i upravo Građansko veće bosanskih Srba unutar Sarajeva je često davalo komentare i izjave takvog tipa, mislim da se to nalazi u dokaznom predmetu 21 koji je priložen mojoj izjavi juče.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Samo uz to da vas pitam, gospodine Vili-jams, da li su Srbi mogli slobodno da napuste Sarajevo, ti Srbi koji su živeli u delu Sarajeva koji je bio pod kontrolom muslimanskih snaga. Da li su oni mogli da ga napuste?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: To je čudno pitanje zato jer je bilo teško bilo kome izaći iz Sarajeva tri godine, od 1992. pa sve do jeseni 1995. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam da li su oni imali slobodu da napuste Sarajevo, sobzirom na stav vlasti koje su držale to područje,

mislim na muslimanske vlasti. Da li su imali slobodu da ga napuste? Drugo je da li je teško da se napusti.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da, kao većina stanovnika Sarajeva tokom tog razdoblja, da je bilo skoro nemoguće otići.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, zato što im nisu dozvoljavale vlasti muslimanske, vlasti Sarajeva, je l' tako, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, ograničenja su važila za sve stanovnike Sarajeva, bilo je vrlo teško zbog činjenice da gradu nije bilo pristupa ni spolja ni iznutra, kad je reč o njegovim građanima. Ja se ne sećam da su se neka konkretna ograničenja odnosila samo na srpske stanovnike tog grada.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi znate da su srpski vojni komandanti i srpske civilne vlasti neprestano ponavljale da se traži da se dozvoli stanovnicima koji žele da izađu iz grada i da im oni garantuju slobodan prolaz i bezbednost. Je li tako ili nije?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da zaista jesu date neke izjave u tom smislu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li vam je poznato da je general Majkl Rouz 5. februara 1994. godine, dakle, vi ste već bili na funkciji o kojoj govorite, predložio mirovni plan za Sarajevo i, koliko ja imam ovde zabeleženo, on se sastojao od četiri osnovna elementa: prekid vatre, to je pod a), koji je trebalo da stupi na snagu 10. februara; b) da se u prečniku od 20 kilometara, dakle da to bude zona iz koje će se ukloniti sve teško naoružanje i staviti pod kontrolu UN-a; c) da trupe UN-a budu smeštene na ključnim mestima između zaraćenih strana; i d) da se oformi zajednička komisija sastavljena od predstavnika Srba i Muslimana na čelu sa komandantom bosanskog sektora koja će razraditi detalje oko mirovnog plana? Da li vam je poznato da su u sklopu tog plana određeni i sabirni centri za prikupljanje teškog naoružanja i opreme? Da li vam je sve to poznato?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, poznato mi je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je tačno ovo što Tomas Roy (Thomas Roy) navodi u svojoj izjavi na više mesta, pošto vi govorite o stalnom granatiranju Sarajeva 1994. i 1995. godine, da je mirovni plan iz februara 1994. imao, to on naglašava, značajan uticaj na Sarajevo i da su bosanski

Srbi prestali granatirati i da nisu nastavili na istom nivou kao ranije? Je l' vam poznato to, jeste imali takve informacije?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja nemam pojma ko je Tomas Roj. A što se tiče informacija koje njemu pripisujete, mislim da niste u pravu kada rezimirate moj stav da granatiranje nije prestajalo 1994. i 1995. godine. Ja mislim da sam ja bio dovoljno oprezan i rekao da je došlo do smanjenja intenziteta u granatiranju nakon krize iz februara 1994. godine, upravo zato što je veliki deo teškog naoružanja povučen sa graničnih područja grada, što ne znači da se nije i dalje povremeno granatiralo, ali daleko manje u poređenju sa februarom 1994. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Onda se vi slažete sa ovom konstatacijom, pa mi onda nisu jasne ovakve razlike u vašoj izjavi i ovoga što sad kažete. Gospodine Vilijams, vi na četvrtoj strani izjave govorite o aprilskim razgovorima u Beogradu koji su se odnosili na enklavu Goražde, je l' tako?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li se sećate da su tim pregovorima na koje vi ukazujete prethodili sastanci koji su od 7. do 9. aprila 1994. godine održavani na sarajevskom aerodromu između generala muslimanske strane Delića, generala Mladića i generala Rouza, sa ciljem da se reši situacija u Goraždu? Dakle, general Majkl Rouz je na sarajevskom aerodromu inicirao dogovore oba komandanta, i Delića i Mladića, njih trojica su od 7. do 9. aprila na sarajevskom aerodromu se sastajali da bi se rešio problem Goražda.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: To je takođe tačno, a naravno, bilo je i sastanaka između gospodina Akašija i doktora Karadžića u to vreme na Palama.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li vam je poznato zbog čega se ovi razgovori nisu okončali s nekim rešenjem? Zašto nisu došli do rešenja ti razgovori?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja se jasno sećam da je glavni razlog zašto su propali ti razgovori činjenica da su snage bosanskih Srba i dalje stalno napadale na zaštićenu zonu Goražde i mislim da su izveštaji u tom smislu vrlo, vrlo jasni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li vam je poznato da do rešenja nije došlo samo zato što su predstavnici Vojske Republike Srpske, odnosno, general Mladić insistirao na prekidu vatre, ne samo u Goraždu već je zahtevao za celu teritoriju Bosne i Hercegovine, ali da muslimanska strana nije želela opšti prekid vatre? Je li tako bilo ili ne? Je li to tačno što iznosim ja ili ne, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: U pravu ste kada rezimirate poziciju generala Mladića i bosanskih Srba. Moram da kažem da mi se čini da je to jedna izuzetna taktika, da jedna strana u sukobu nastavlja najbrutalnije napade na zaštićenu zonu Ujedinjenih nacija (UNPA, United Nations Protected Areas) namerno imajući na meti civile, ne želi da prekine te napade, osim kada se druga strana složi sa opštim prekidom vatre širom cele Bosne.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa evo, vaš viši vojni posmatrač kaže da Muslimani nisu želeli opšti prekid vatre dok ne učvrste svoje borbene linije. To je sasvim drugačije objašnjenje, a to je vojni posmatrač. Je li to tačno, gospodine Vilijams, ili ne? Da li se slažete s tim stavom ili ne?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja se uopšte ne slažem sa tim stavom i ne znam uopšte o kome govorite.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je tačno, gospodine Vilijams, da ste upravo vi povodom jednog članka objavljenog u "Vašington postu" (The Washington Post) čiji je autor bio Džon Pomfrid (John Pomfritt), viši član Vašington posta spoljno-političkog servisa, napravili istragu sobzirom da je u tom članku bio sadržan kritički osvrt na ulogu SAD-a i NATO-a na dalji tok rata u Bosni i Hercegovini, naročito u okolini Sarajeva? Odgovorite mi samo da ili ne.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Pokušavam da shvatim vaše pitanje. Dajte mi da razmislim za trenutak.

SUDIJA MEJ: Morate malo da razjasnite to pitanje, gospodine Milošević. O čemu se radi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitam da li je tačno da ste pokrenuli istragu u vezi sa jednim člankom objavljenim u "Vašington post"-u koji je kritički ukazivao na ulogu...

SUDIJA MEJ: Od kada? Članak je kada objavljen? Da pokušamo da nađemo

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, ja imam...

PRIJATELJ SUDA KEJ: To je Džon Pomfrid. 30. april, subota, 1994. godine. To spada u materijal po Pravilu 68, ne znam da li Tužilaštvo to ima pri ruci.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja imam pri ruci ovaj UNPROFOR-ov, piše "confidential", gospodinu Jasušiju Akašiju od gospodina Majkla Vili-jamsa, direktora za informacije, a predmet je "Vašington post-u", "Article Inquiry" To je dokument koji sam dobio od gospodina Gruma (Groome). Dakle, da li je tačno da ste u okviru te istrage obavili, to je, dakle vaš dokument, sećate se toga, je l' tako?

SUDIJA MEJ: Nije pošteno prema svedoku.

TUŽILAC GRUM: Mi možemo da nađemo taj dokument ako nam gospodin Milošević da registarski broj tog dokumenta koje je registrovalo Tužilaštvo, i onda bih zamolio da se svedoku da primerak ili da se to odloži dok ne nađemo dokument.

SUDIJA MEJ: Evo, sad ga imamo. Videćemo kako ćemo napredovati. Dajte nam ERN broj.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: R0101447, to je prva strana.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, ja to imam ovde to pri ruci, mogu svima da dam primerke.

SUDIJA MEJ: Sada svedok ima primerak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Molim vas, dakle, da li ste u okviru te istrage obavili razgovor sa generalom Majklom Rouzom, je l' tako?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pogledajte 16. tačku.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Paragraf 16?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, paragraf 16 vašeg uzveštaja koji ste podneli gospodinu Akašiju. Kaže: "Tokom intervjua general Rouz je uopšteno objasnio stavove u vezi tog sukoba, i pomenuo da je on ubeđen da su Srbi pre događaja u Goraždu bili spremni za opšti sporazum o prekidu vatre i on je čvrsto verovao da će obe strane na kraju krajeva da se vrate za pregovarački sto. Čini se da se ovo uklapa sa idejama koje se pominju u članku, naime da su srpske snage spremne za mir bez obzira na nedavni napad na Goražde". Dakle, nesporno, gospodine Vilijams.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Jeste, i ako mi dozvolite, ja ću sada da prokomentarišem ovaj dokument koji ste stavili pred mene. Ovaj dokument tiče se jednog nezvaničnog brifinga koji je dao general Rouz novinarima u Sarajevu, i kao što se često dešava na tim nezvaničnim brifinzima koje daju visoki funkcioneri, nešto od toga procuri u javnost, možda je general Rouz ponekad bio indiskretniji nego što je mogao biti. Što se tiče konkretno ovog paragrafa 16, gospodine Milošević, vi mi ukazujete na njega i tu je general Rouz rekao da su pre događaja u Goraždu Srbi bili spremni za opšti sporazum o prekidu vatre. To je bila njegova procena, on ju je zasnivao, kako se meni čini, na okončanju sarajevske krize u februaru 1994. godine, kao i na činjenici da je u martu 1994. godine sklopljen sporazum o prekidu vatre između bosanskih Hrvata i bosanskih Muslimana. On se lično nadao da će isto tako u skoroj budućnosti doći do mirovnog sporazume između snaga bosanske Vlade i Srba. Međutim, na žalost, to se nije desilo. Koji je suštinski razlog zašto se to nije desilo? Razlog je napad na Goražde.

SUDIJA MEJ: Mi želimo primerak toga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Mislim da ovo možete da prihvatite kao dokazni predmet, gospodine Mej (May). Ne tražim ceo izveštaj gospodina Vilijamsa, ali tačku 16 bar.

prevodioci: Molimo gospodina Miloševića da priđe mikrofONU ako je moguće.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, gospodine Vilijams, nije li to što ste sad rekli potvrda, a i ovo što kaže general Rouz što vi citirate u vašem izveštaju, ne samo generala Rouza, već indirektno i vaša, da su inicijalni pregovori o Goraždu održani na aerodromu "Butmir" propali ne zbog Srba,

već zbog muslimanske delegacije koja nije želela da prihvati opšti prekid vatre u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja sam dao svoju procenu tih pregovora na aerodromu u Sarajevu i nemam ništa da dodam tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li je po vašem mišljenju razlog za muslimansko neprihvatanje pregovora o opštem prekidu vatre za Bosnu i Hercegovinu koji su predlagali Srbi bilo njihovo očekivanje vazдушnih udara NATO na srpske položaje?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ne, moram da kažem pošto vi uporno nastavljate da postavljate ova pitanja, u većem delu svoje karijere ja sam imao prilike da posmatram sukobe i ratove u raznim krajevima sveta, i ja nalazim da je vrlo čudno da pokušavate stalno da mi tvrdite kako je jedini način na koji su bosanski Srbi mogli da se slože da prekinu da napadaju zaštićenu zonu Ujedinjenih nacija, ponavljam: zaštićenu zonu i da namerno ciljaju na funkcionere Ujedinjenih nacija, to su sasvim neosporne činjenice, vi tvrdite da je jedini način da se to prekine, da se postigne kompletni prekid vatre širom Bosne. Ja mislim da je to apsolutno neverovatna tvrdnja i u svim ratovima koje sam ja video, to nije važno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vama je poznato sa se rat vodio širom Bosne i Hercegovine, a Srbi su predlagali opšti prekid vatre. A valjda im ne stavljate na teret jedan takav predlog da dođe do opšteg prekida vatre, znači ne samo u Goraždu, nego na celoj teritoriji Bosne i Hercegovine, podrazumeva se, dakle, i Goražde, nije Goražde bio izuzetak? Ja ne tvrdim da je ovo, kako vi kažete, razlog za napad na Goražde, niti znam razlog, pravo da vam kažem. Dakle, poznato vam je ...

SUDIJA MEJ: Ja ne razumem ovo pitanje. Šta vi želite da pitate? Postavite ga jasno. Šta želite da saznate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Mi ćemo da razmotrimo i izolovano ovo pitanje Goražda koje je, uzgred budi rečeno, rešeno uz moju pomoć. Ali ja pitam gospodina Vilijamsa ...

SUDIJA MEJ: Hajde onda da dođemo do tog pitanja, do Goražda, umesto da idemo naokolo. Šta je vaše pitanje?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da dođemo do pitanja Goražda? Doći ćemo do pitanja Goražda. Ja pitam prethodno gospodina Viliijamsa je li on svestan činjenice da su se borbe vodile ne samo u Goraždu, nego širom prostora Bosne i Hercegovine.

SUDIJA MEJ: Da, mislim da time ne treba više da se bavimo. To je prihvaćeno. Dajte da idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Vi ste ovde predočili, odnosno gospodin Grum (Groome) je predočio dokument od 17. aprila, mislim da je to bilo u tabulatoru 14, neću se na njemu zadržavati, Akaši piše Kofiju Ananu (Kofi Annan) i drugima, izveštava o sastanku sa Karadžićem i sastanku sa Izetbegovićem. I vi ste, pošto je Akaši razgovarao i sa jednim i sa drugim političkim liderom, znači i sa Karadžićem i sa Izetbegovićem, prokomentarisali ovaj izveštaj da je to davalo jednu crnu procenu situacije. Zapisao sam na stranici na margini da ste ga komentarisali kao jednu crnu procenu situacije. Dakle, bila je veoma teška situacija, je li tako?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Jeste, potvrđujem da je tako.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, da li se vi sećate, gospodine Viliijams, da se upravo meni obratio gospodin Akaši da pokušam da ja pomognem da se taj problem reši? Odnosno, da li je vama poznato da je gospodin Akaši povremeno, ja bih čak rekao često, sobzirom na to da je on bio u Zagrebu, želeo da se sa mnom konsultuje, čuje stavove i da zatraži određenu pomoć i intervenciju koju bih eventualno mogao da učinim prema rukovodstvu Republike Srpske? Da li se sećate toga?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Sećam se vrlo dobro.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E, pogledajte sad, molim vas, izveštaj Generalnog sekretara u vezi sa Rezolucijom 913 (UN Security Council Resolution 913) od 1994. godine, koji je takođe ovde dat, i onda samo da pređemo kratko preko njega. Dakle, u tački 3 on kaže da je "22. i 23. aprila moj Specijalni izaslanik," moj, generalni sekretar kaže to, "za Jugoslaviju gospodin Jasuši Akaši i komandant UNPROFOR-a general Bertran de Laprel (Bertrand de Lapresle) su se sreli u Beogradu sa civilnim i vojnim vlastima i rukovodstvom bosanskih Srba na poziv predsednika Slobodana Miloševića Republike Srbije," i onda kaže dalje šta je postignuto. Ali pre toga vam skrećem pažnju na stranu 10 ovog istog izveštaja ...

SUDIJA MEJ: Koji je to tabulator?

SVEDOK VILIJAMS: To je tabulator 20, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Hvala vam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Na stranu 10, tačka 19, pošto Generalni sekretar objašnjava prilično opširno celu situaciju, u tački 19 kaže: "Maja 1994. godine, moj Specijalni izaslanik razgovarao je sa predsednikom Miloševićem koji je pomogao, kaže: "Koji je pomogao u sazivanju beogradskog sastanka 22. i 23. aprila 1994". I onda ja mu ponavljam da ću učiniti sve što ja mogu da se hitno stvari urade. Znači, na dva mesta se ovde jasno vidi da je moja uloga i nastojanje da pružim pomoć obema stranama da dođu do sporazuma, odnosno da se reši to žarište koje je u tom trenutku bilo jedna ogromna briga za sve, koja se zvala Goražde, je l' tako, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Jeste, vi ste ovde citirali paragraf 19 na strani 10 ovog izveštaja i čitali ste onaj deo gde piše: "Moj specijalni predstavnik razgovarao je sa predsednikom Miloševićem". Razlog zbog čega je gospodin Akaši razgovarao sa vama, a to je bilo pune dve nedelje posle sastanka od 22. i 23. je zbog toga što je gospodin Akaši bio vrlo zabrinut i nezadovoljan zbog toga što odredbe tog sporazuma nisu bile zadovoljavajuće realizovane, ispunjene od strane bosanskih Srba i on je sa vama razgovarao o konkretnim stvarima, konkretno o razmeštanju teškog naoružanja unutar onog kruga od 20 kilometara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate ovoga, da generalni sekretar kaže, pominjući mene, u ovoj tački je ova umetnuta rečenica: "*Who had assisted in the*" koji je pomogao u sazivanju beogradskog sastanka 22. i 23. aprila. Ja sam samo zbog toga pročitao tu tačku, jer je to povezano sa ovom prvom u tački 3 gde se kaže: "Na moj poziv su oni došli," i jedni i drugi, dakle i Akaši sa de Laprelom i vama, i Karadžić, i Mladić, i njihovi saradnici. A onda ovde pominje da sam ja pomogao da se taj sastanak održi i da se donese ta odluka koja je rešila Goražde. Je l' tako, gospodine Vilijams? Čitajući ovaj dokument to se jasno vidi.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, ali vi ste skrenuli pažnju moju i pažnju suda na paragraf 19 gde tačno piše da generalni sekretar kaže da ste vi pomogli pri organizovanju tog sastanka, ali tu takođe implicitno piše

da je gospodin Akaši bio vrlo nezadovoljan neadekvatnom realizacijom tog sporazuma od strane bosanskih Srba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Svi smo bili nezadovoljni neadekvatnom realizacijom, obe strane, ali je kriza u Goraždu ovim sporazumom završena. Je li to tako, gospodine Vilijams, ili ne?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Napad koji su vršili bosanski Srbi na Goražde jeste prestao, ali nikad, ponavljam nikad se sporazum koji je postignut u Beogradu 22. i 23. aprila nije ispunjavao, i u razgovoru, kao i u pismu od 14. maja, koje se nalazi u ovoj istoj dokumentaciji, gospodin Akaši navodi spisak stalnih primera kada Srbi razmeštaju svoje teško naoružanje u onom krugu iz koga je trebalo da ga izmeste, kao i činjenicu da su konvoji Ujedinjenih nacija po šest dana zadržavani na barikadama na putu za Goražde, kao i druga kršenja sporazuma.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Vilijams, pogledajte tačku 6 ovog istog izveštaja Generalnog sekretara, koja glasi: "Uprkos nizu kršenja sporazuma o prekidu vatre sa obe strane, između popodneva 23. aprila i jutro 25. aprila 1994. godine, prekid vatre se opšte govoreći poštuje od potonjeg datuma sa pojedinačnim i sporadičnim slučajevima otvaranja vatre. Prvi kontingent sadrži pešadiju, 40 ljudi sanitetskog i drugog personala, policije na čelu sa Serđom Vieira de Melom (Sergio Vieira de Mello) i gospodinom Subirom (Andre Soubirou). Kasnije su dobili pojačanje, tako da je ukupni broj sada 432". Taj sporazum je po ovome izveštaju realizovan. Šta se kasnije dešavalo, ja o tome sad ne govorim, rat je trajao. Ali pošto vi ovde govorite o mojoj ulozi, valjda nije sporno da je moja uloga bila pomoć da se ova kriza završi i da iz ovoga jasno proizilazi da ja nisam mogao ništa da naredim rukovodstvu Republike Srpske ni generalu Mladiću, nego da iskoristim sve argumente da dođe do dogovora između njih i UNPROFOR-a. Je li to bila jasna pozicija, gospodine Vilijams?

SUDIJA MEJ: Ovde imamo dva ili tri pitanja. Prvo pitanje je kakva je bila uloga optuženog i tvrdi se pri tom da je on pomagao u iznalaženju izlaza iz krize. Da li se slažete s tim, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS: Ovaj sastanak je očito savzao predsednik Milošević, on jeste doveo do sporazuma i kako se kaže u izveštaju generalnog sekretara u paragrafu 6, sasvim tačno prekid vatre koji je nastupio posle spor-

zuma se uopšteno govoreći poštovao. Isto tako u paragrafu 17 izveštaja generalnog sekretara navodi se spisak od nekoliko incidenata maltretiranja, šikaniranja konvoja Ujedinjenih nacija od strane bosanskih Srba. Prihvatam tvrdnju da je napad prekinut i verujem da su sastanak u Beogradu i sporazum koji je tamo postignut imali važnu ulogu u zaustavljanju tog napada.

SUDIJA MEJ: Sledeće pitanje je, ne znam da li mislite da možete da odgovorite ili ne, na vama je da odlučite, možda se ovde više radi o i tome šta čovek zaključuje iz izrečenog, ali treba da imate priliku da odgovorite, zar ovaj incident ne pokazuje da optuženi nije bio u stanju da izdaje naređenja rukovodstvu bosanskih Srba i generalu Mladiću?

SVEDOK VILIJAMS: Ne mogu sasvim to da prihvatim. Predsednik Milošević je imao uticaj, i to snažan uticaj na tom sastanku. On je bio glavni igrač na tom sastanku. Sećam se jednog konkretnog slučaja koji sam, verujem, pomenio u svom svedočenju juče, kada je predsednik Milošević grdio doktora Karadžića što i dalje blokira konvoje Ujedinjenih nacija na putu za Goražde, koji su zadržavani u selu Rogatica. Onda je on njemu rekao: "Reši tu stvar". Onda je Karadžić izašao iz prostorije i obavio nekoliko telefonskih poziva.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Vilijams, pa ovaj sastanak je trajao 18 sati i sastojao se od ubeđivanja da se prihvate uslovi da se prekinu dejstva. Prema tome, to je bilo jedno maksimalno, rekao bih, teško posredovanje u nastojanju da se postigne rezultat. I sama ta činjenica pokazuje da tu nije moglo biti ni govora o mogućnosti nekoj da ja nekome nešto naredim. A da sam bio kritičan prema zaustavljanju konvoja i tako dalje, to nije uopšte sporno. Uostalom, ja sam bio kritičan i u sredstvima javnog informisanja prema mnogim postupcima. Prema tome, to uopšte nije sporno. Insistirao da se oslobode konvoji, insistirao da se oslobode taoci, insistirao da se oslobode piloti, insistirao da se spasu izbeglice, da se dostavi humanitarna pomoć i tako dalje. Da li shvatate, dakle, kad stavite svu tu lepezu aktivnosti, da to nema nikakve veze sa nekakvim, kako bih rekao, lancem komandovanja ili mogućnošću da se komanduje? Šta će mi 18 sati razgovora da nekom naredim...

SUDIJA MEJ: Dozvolite svedoku da odgovori.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da je sastanak trajao dugo niko ne spori, sećam se i sam da je trajao 18 sati. Ali tako se stalno dešavalo na tim sastancima koji su se odvijali tokom sukoba i tokom rata: bosanski Srbi su vrlo nevoljno prihvatili bilo kakav sporazum osim ako on nije bio jako povoljan za njih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, dobro, ovaj sporazum su prihvatili i jedni i drugi, i prema tome valjda nije sporno da je nađen neki kompromis, inače svakako nije nametnut drugoj strani...

SUDIJA MEJ: Znete, ja mislim da je svjedok odgovorio najbolje i najviše što je mogao. Opisao je tačno šta se desilo, a na nama je da kasnije odlučimo kakvu je ulogu odigrao optuženi u ovim događajima i u kojoj meri je imao vlast. To je najverovatnije suštinsko pitanje koje ćemo morati da rešimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, gospodine Mej, ovo je veoma dugačak izveštaj, samo on da se pročita pa se može videti prava slika stvari, ali da idemo dalje. Pre toga vi imate opet jednu informaciju Akašija Ananu koja nosi datum 13. april 1994. godine, isto je gospodin Grum nju ovde predočio, ja ću samo da pročitam šestu tačku ovog njegovog izveštaja, informacije koju šalje Ananu, kaže: "Predsednik Milošević me je potaknuo da normaliziram naš odnos prema bosanskim Srbima što je pre moguće," i tako dalje. A onda kaže: "Izjava koja je došla iz ureda predsednika Miloševića o našem sastanku, a koja je objavljena na radiju, bila je pozitivna - ozbiljni pregovori koji su doveli do općeg i trajnog prekida vatre". Dakle, je li ovde vidno nastojanje, dakle, da se između UN-a i rukovodstva političkog i vojnog Republike Srpske normalizuju odnosi koji će omogućiti onda da se postignu sporazumi i da se onda ide dalje ka glavnom cilju o kome sam onda stalno govorio: da se rat prekine? Ja sam tačno citirao, gospodine Vilijams, ovo što sam pročitao, budite sigurni. Prema tome, govorim o pripremama za ovo, o naporima i na jednoj i na drugoj strani da dođe do približavanja stavova da bi se rešio sporni problem. Je li tako, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mogu da potvrdim ono šta ste rekli o sastanku od 30. aprila koji ste imali sa gospodinom Akašijem u Beogradu. Ali ne znam tačno šta je vaše pitanje.

SUDIJA MEJ: Pominje se tabulator 4, šesti odlomak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja kažem da sam ohrabrivao, on kaže, "Predsednik Milošević me ohrabrivao da normalizujemo naše odnose sa bosanskim Srbima što je pre moguće," a onda kaže da *communique* moje kancelarije o našem sastanku na radiju je bio pozitivan, "treba se upustiti u ozbiljne razgovore koji će dovesti do općeg i trajnog prekida vatre". Akaši je došao da razgovara, da traži savet, da traži pomoć, u svakom slučaju kod nekoga za koga je smatrao da može da posreduje. Tako je i došlo do tog posredovanja. Je l' tako, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda vi imate ovde neku vrstu beleške sa sastanka, to je 23. april 1994. godine, "*meeting in Belgrade with Bosnian Serbs' civilian and military authorities*". Sastanak je, i sam naslov govori, sastanak u Beogradu sa civilnim i vojnim vlastima bosanskih Srba, dakle sastanak između vas. I Majkl Rouz piše o sastanku između vas. A ja sam predsedavao "*meeting chaired by president Milošević was attended*," i onda kaže ko je sve bio: Akaši, de Laprel i Serdo de Melo. I tačno ste citirali, ja sam predložio da se razgovara o normalizaciji odnosa između UNPROFOR-a i bosanskih Srba, da se rešenje goraždanske krize, znači "*solution to Gorazde crisis*", i kad reši se goraždanska kriza da se diskutuju elementi za sporazum za celovito prestajanje neprijateljstava. Je l' tako, gospodine Vilijams? To vam i piše ovde.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Šesta tačka, samo pošto moram da štedim vreme, ne mogu da pročitam sve mada bi bilo vrlo korisno da se analizira ovaj dokument, šesta tačka: "Gospodin Akaši govori o svom nezadovoljstvu u vezi sa prilazima Goraždu," ali onda nastavlja sledeća rečenica, treća rečenica u 6. tački: "*Notwithstanding this complication, he was happy to note that there appeared to be*" znači uprkos ovoj komplikaciji, on je bio sretan što može da primeti da je došlo do opšteg slaganja o poželjnosti slanja trupa u Goražde i predložio je da prvobitni predlog UNPROFOR-a da se pošalje jedan bataljon u Goražde bude reaktiviran. Govori ko sastavlja bataljon što nije bitno, trupe UNPROFOR-a iz kojih zemalja što nije bitno. I onda, molim?

SUDIJA MEJ: Treba da nam kažete gde smo, nemoguće je ovo pratiti, gospodine Miloševiću, na ovaj način. To je tabulator 16, šesti odlomak.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je tabulator, gospodine, da, šesti paragraf, a tabulator ne znam koji je, ali to je sastanak u Beogradu, ja sam vadio redom kako je gospodin Vilijams to komentarisao. Malo drukčije izgleda ovo što smo čuli maločas od vas u vezi sa Rogaticom. Pogledajte 9. tačku, gospodine Vilijams: "U tom trenutku predsednik Milošević je tražio potvrdu od komandanta snaga", znači generala de Laprela "da konvoj koji je zaustavljen u Rogatici može biti deblokiran. Zapovednik snaga je rekao da je upravo obavešten da konvoj još uvek ne može nastaviti i želeo je da se vrati u Sarajevo. Gospodin Akaši je rekao da ako se mogu dati pune garancije da konvoj neće imati daljih problema i da će UNPROFOR dobiti punu slobodu kretanja, da će isto dobiti i druge agencije, da će on osigurati još jedan veliki konvoj koji će sledećeg dana biti upućen u Goražde. Međutim, Vojska Republike Srpske mora poštovati prekid vatre u enklavi i to bi se trebalo ostvariti pre slanja konvoja. Uz to, načini na koje će biti raspoređene trupe UNPROFOR-a u enklavi moraju biti odlučene od strane UNPROFOR-a". Dakle, ja pitam gospodina de Laprela, jer je u vazduhu stajalo to da je i konvoj blokiran, "Je li deblokiran konvoj?" On kaže, "još nije". Akaši se nadovezuje i kaže: "Samo ako se daju pune garancije, poslaće još jedan konvoj sutra," a onda doktor Karadžić, "*gave his assurances that the convoy would not have any further problem*". Znači Karadžić je dao garancije da konvoj više neće imati problema. To je u sledećoj tački, znači 10: "On se složio da je potreban prekid vatre, ali je insistirao da do njega može doći samo uz prisustvo UN-a u enklavi, prvo na strani VRS-a, u čijem je najboljem interesu bilo da dođe do prekida vatre, a zatim i na bosanskoj strani. Preporučio je da se detalji o raspoređivanju trupa UNPROFOR-a dogovore od strane vojnih predstavnika UNPROFOR-a i VRS-a. Predsednik Milošević je predložio da se sastanak odloži ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne možete samo da čitate te ogromne delove izjave ili šta je već to, saopštenje za štampu. Niste svedoku postavili ni jedno pitanje sa tim u vezi. Doktore Vilijams, videli ste sve ovo. Da li je ovo tačan opis onoga šta se događalo?

SVEDOK VILIJAMS: Da, da, to je prilično tačan opis onoga što se dogodilo. Skrećem pažnju suda na 10. odlomak koji je gospodin Milošević upravo pročitao i izjavu doktora Karadžića koji je rekao da, premda se slaže sa potrebom za prekidom vatre, do njega može da dodđe smo uz prisustvo UNPRO-

FOR-a u enklavi. No, upravo je strana bosanskih Srba sprečavala prisustvo UN-a u enklavi i zaustavila konvoj u Rogatici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja zato želim da vam pročitam tačku 11, upravo se u njoj vidi kao, uostalom, i u celom toku razgovora da je to jedan prilično težak i dinamičan sastanak da se dođe do rešenja. Tačka 11 glasi: "Predsednik Milošević je predložio da se sastanak prekine kako bi zapovednik snaga i general Mladić mogli razraditi detalje raspoređivanja jedinice UNPROFOR-a u Goraždu i da odluka o tome bude donesena danas, umesto da se čeka novi sastanak dok ljudi umiru i ginu". Bilo je predloga raznih da se odloži i da se razmisli, da se vidi šta, ja sam insistirao: "Molim vas, evo, da prekinemo na čas, neka se dogovore komandanti, nemojte da ne uradimo to danas jer ljudi ginu". I to piše u vašoj belešci, nisam ja pisao ovu belešku. "On je izrazio razočaranje bilo kojim pokušajem da se konvoj vrati iz Rogatice i smatrao bi da bi to pokazivalo tvrdokornost VRS-a, a u stvari su sve prepreke za konvoj bile uklonjene". Oni su nas tu obavestili, i vas i mene da su sve prepreke uklonjene. "Snažno je preporučio da se konvoj ne vraća u Sarajevo, već da ostane u Rogatici kako bi mu se sledećeg jutra pridružile dodatne trupe. Nadalje je predložio da sastanak između generala de Laprela i Mladića bude usredsređen na dogovor o sledećem: identifikovanje trokilometarske zone oko Goražda, povlačenje teškog oružja iz spoljnog kruga oko grada, i treće, praćenje prekida vatre od strane UNPROFOR-a." Je li tako bilo, gospodine Vilijams? Je li ovo tačan zapisnik? Pogledajte sledeću tačku 12: "Nakon odbijanja predloga koji je ...

SUDIJA MEJ: Neka svedok najpre odgovori o paragrafu 11.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, smatram da paragraf 11 tačno odražava što je bilo na sastanku.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: I onda u paragrafu 12: "Nakon odbijanja predloga generala Mladića na sastanku sa generalom de Laprelom, predsednik Milošević je zatražio da specijalni predstavnik generalnog sekretara gospodin Akaši da predloge UNPROFOR-a za rešenje krize u Goraždu. Dogovor koji je postignut 22. aprila je priložen," ja sam insistirao da Akašijev predlog, da Akaši da svoj predlog i insistirao da se taj predlog prihvati. Je li to bar jasno? To piše u ovom izveštaju.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, to potvrđujem.

SUDIJA MEJ: Pomozite nam sa ovom skraćenicom, doktore Vilijams, šta znači "SRSG"?

SVEDOK VILIJAMS: To je specijalni predstavnik generalnog sekretara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: "SRSG" je skraćena za gospodina Akašija, odnosno lice koje predstavlja generalnog sekretara Ujedinjenih nacija. Uostalom, vi ste, gospodine Vilijams, ovo je vaš press statement koji ste dali 23. aprila, saopštili da su specijalni predstavnik Akaši i general Bertrand de Laprel imali u Beogradu razgovore sa rukovodstvom bosanskih Srba uključujući i Karadžića i komandanta armije Ratka Mladića. I kažete na kraju pasusa: "Razgovori kojima je domaćin bio srpski predsednik Slobodan Milošević, cilj tih razgovora je bio da se osigura odmah prekid vatre u Goraždu i da se hitno rasporede snage UN-a u gradu". Ovo što se tu dogovorilo, govorite: "Nordic batallion", šta su prihvatili sve predstavnici Republike Srpske i mislim da to nije sporno, to je vaš press release koji to sve potvrđuje. Je li tako, gospodine Vilijams? "Press statement" piše gore.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, tako je. Ne mogu sada da pronađem tu izjavu, ali mislim da ste vrlo tačno to pročitali.

SUDIJA KVON: To je na vrhu dokumenta, na naslovnoj strani.

SVEDOK VILIJAMS: Hvala. Sad sam našao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A onda ponovo imate izveštaj Ananu od generala de Laprela, 25. april 1994. godine, koji u stvari predstavlja potvrdu uspeha ovog dogovora. Tačka 1 kaže: "Situacija u Goraždu se stabilizirala jer su snage VRS završile povlačenje na liniju od tri kilometra o kojoj su se dogovorili doktor Karadžić i gospodin Akaši u Beogradu. Ova faza operacije je sada završena".

SUDIJA MEJ: Tabulator 17.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno, ja nemam sad vremena da prelazim preko svih ovih stvari, ali želim da ipak skrenemo pažnju na činjenicu da i kad mi se žali, gospodin Akaši mi šalje pismo koje je poslao Karadžiću i čiju mi kopiju šalje, on kaže obračunajući se meni: "Kao što možda znate, situacija oko Goražda je i dalje teška. Provođenje dogovora

postignutog u Beogradu, pod vašim izvanrednim vođstvom, naišlo je na neke nepremostive poteškoće, pa sam slobodan priložiti pismo koje sam uputio Karadžiću". Ja ovde stavljam poentu na činjenicu da gospodin Akaši upravo odaje priznanje za uspeh postignutog sporazuma koji je, teškoće su kasnije premošćavane, značio prekretnicu, rekao bih, u događajima tada u ratu u Bosni. E sad vidite, gospodine Vilijams, ja imam ovde kod mene, sad smo ustanovili da ste vi, kad su imali prepreke, obavestili Akašija, Akaši piše Karadžiću, Karadžić odgovara da su to stanovnici ti okolni, koji nose uniforme, ali niko ne puca i tako dalje, ne ulazim u to. Problem sa strane koji prozrokuju snage Vojske Republike Srpske odmah ide u vrh do Akašija, čak i ako tu nema poginulih ljudi, nego su ljudi u uniformama samo, je l' tako? A pogledajte ovaj izveštaj UNPROFOR-a sektor Sarajevo, sektor komande Sarajevo ...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak da vidimo prvo da li svedok slaže sa ovime što govorite. Sada smo kod tabulatora 18, radi zapisnika. Doktore Vilijams, da li se slažete sa onim šta govori optuženi?

SVEDOK VILIJAMS: Časni Sude, ne, ne slažem se, nije samo reč o ljudima u uniformi. Ako pogledate pismo gospodina Akašija od 10. maja, on navodi niz vrlo ozbiljnih kršenja prekida vatre od strane bosanskih Srba i njihovih snaga, o prisustvu teške artiljerije, o konvojima koji se zaustavljaju po šest dana i tako dalje. Dakle, to nije mala stvar, nije reč samo o vojnicima u uniformi koji se nalaze na mestima gde ne bi trebali biti. Ovo su ozbiljna kršenja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Vilijams, evo ja imam, ponovo sam uzeo ovo pismo iako sam ga već bio odložio, jesu ozbiljna kršenja i ja se slažem sa gospodinom Akašijem, ali kršenja se odnose na to, kaže: "Uglavnom su to bili paravojni pripadnici, neregularne trupe, ali već u nedelju, 8. maja, nema nikakvih borbi, nema pucnjave," nego kaže: "Zapaženi su da su ostali u krugu od tri kilometra oko Goražda," to je pod a) Nema borbi, nema sukoba, nema pucnjave, samo se kaže da su prisutni. Ja prihvatam da je to ozbiljno, ali kažem: "Tu nema sukoba". Onda kaže na b) "8. maja dva 20-milimetarska protivavionska topa, dati registarski brojevi su nađena u okviru ove zone od 20 kilometara. Kad su vršili inspekciju, našli su dva još nepovučena topa, popisali njihove brojeve, oni su bili pod navlakom, pod ciradom i bili su vučeni iz Rogatice prema Goraždu". Gde su oni vučeni, nije

bitno, ne smeju da budu tu, to je, kako bih rekao, on kaže da je to kršenje paragrafa 2, "kršenje našeg beogradskog dogovora," i tako dalje. Znači, govori se o detaljima prisustva nekog oruđa koje još nije povučeno. A pogledajte, molim vas, i to, to je bitno, i ja uopšte ne stavljam primedbu na to što je uradio gospodin Akaši, ali, pogledajte ovaj izveštaj upućen od strane pukovnika "chief of staff, Coloner Sonnic", to vam je 00552739 registarski broj vaše ovde oznake, ja sam ovo dobio po 68 članu, mislim da nije bilo u ovom tabulatoru, a možda je i bilo, upućeno generalu Karaveliću, Prvi korpus Bosne i Hercegovine, kaže: "Gospodine, 27. marta oko 4.00, bosanska patrola je krenula u nameran napad na dva srpska posmatračka mesta, na 387. koordinati i to je dovelo do pogibije tri vojnika i do ranjavanja pet vojnika na strani VRS. Na bosanskoj strani je ubijen jedan vojnik. Naša istraga je pokazala da je ovaj napad bio nameran i da je pripremljen unapred. Oštro protestiram protiv ovog agresorskog čina protiv srpske strane i smatram da je to izravno kršenje dogovora o prekidu vatre i da je to provokacija i srpske strane i UNPROFOR-a". Gospodine Vilijams, ja sam vam rekao, nemam nijednu primedbu na upozorenja gospodina Akašija upućena Karadžiću oko ovih zapaženih prisustva, ali ...

SUDIJA MEJ: Nećemo ovako nastaviti. Ne znam koliko već dugo govorite, ali ako želite da priložite taj dokument, neka ga svedok pogleda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Evo, pogledajte ga.

SUDIJA MEJ: Doktore Vilijamse, molim vas pogledajte ovo i vidite da li se slažete sa onim što je rekao optuženi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam samo citirao dokument.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ovo nije vrlo jasan dokument. Ako nemam mapu pred sobom, ne mogu tačno da znam, ali meni se čini da ovo ne govori o Goraždu, da ovo govori o incidentu u Sarajevu, zar ne?

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, možete li da nam kažete datum?

SVEDOK VILIJAMS: Na dokumentu stoji datum 31. mart.

SUDIJA MEJ: 1994. godine?

SVEDOK VILIJAMS: Da, 1994. godine.

SUDIJA MEJ: Dakle, to je pre svih ovih pregovora i nema naznake odakle je došlo do tog kršenja.

SVEDOK VILIJAMS: Dakle, možemo da zaključimo da je to u sektoru Sarajevo. Jasno je da, kao što kaže gospodin Milošević, da je ovo ozbiljno kršenje sporazuma. To je napad koji su započele snage bosanske vlade, ubijena su tri Srbina i jedan Bošnjak. Ja ovo nimalo ne sporim, ja sam siguran da je ovo tačan opis jednog ozbiljnog incidenta, ali to se ni na koji način ne može uporediti sa napadom koji se tada odvijao na zaštićenu zonu Ujedinjenih nacija u Goraždu. Ovdje se pominju četiri pogibije, koliko ljudi mislite da je poginulo u Goraždu. Ovo je jedan ozbiljan incident u sektoru Sarajevo koji ja ni u jednom trenutku ne osporavam.

SUDIJA MEJ: Mi ćemo usvojiti ovaj dokument u spis. Prvi dokazni predmet odbrane biće dokument UNPROFOR-a od 11. maja koji se odnosi na članak u "Vašington post-u".

sekretar: To je dokazni predmet odbrane 148.

SUDIJA MEJ: A ovaj najnoviji dokument?

sekretar: 149.

SUDIJA MEJ: Sada je 10.30 pa ćemo prekinuti raspravu. Optuženi ima još oko 25 minuta. Možete li, doktore Vilijams, porazgovarati sa gospodinom Grumom samo da mu objasnite svoj položaj. Da li će i amikusi imati pitanja?

PRIJATELJ SUDA KEJ: Da, predviđam nekih petnaestak minuta.

SUDIJA MEJ: Gospodine Grum, molim vas porazgovarajte sa svedokom, jer moramo razraditi vremenski raspored. Mi znamo da on mora da ide na jedan sastanak, pa vas molim da vidite sa njim da li je moguće da on ostane ili mora da ide i da li možemo ili ne da završimo na vreme.

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Doktore Vilijams, sada ako imate važnu obavezu naravno da možete da odete, ali možda ćete morati da se vratite.

SVEDOK VILIJAMS: Ja ću uraditi sve šta je u mojoj moći da danas ostanem.

SUDIJA MEJ: Rekli su nam da je već rezervisana avionska karta, ali možda to može da se reši. 20 minuta pauze.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Gospodine Grum, ako sam dobro razumeo, rešili ste problem?

TUŽILAC GRUM: Da, rezervisali smo let za doktora Vilijamsa u 15.00. Mislim da ću ja imati svega pet minuta, da će mi biti potreno svega pet minuta za dodatno ispitivanje. Ja imam na umu ono šta je rekao doktor Vilijams o tom sastanku, radi se o vrlo važnom sastanku. Ukoliko bi bilo moguće da on stigne na let u 13.00, mislim da bi to bilo jako dobro.

SUDIJA MEJ: I kada bi on trebao da krene odavde?

TUŽILAC GRUM: Rekli su mi da treba da krene oko 11.45, ali ja mislim da bi čak i ako krene u 12.00 mogao da stigne na avion.

SUDIJA MEJ: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Meni je jako žao, gospodine Mej, da će toliko pitanja ostati bez odgovora. Ja ću nastojati da bar neka još pokrenem. Dakle, malopre sam vam pokazao još ovaj protest koji jedan pukovnik UN-PROFOR-a upućuje muslimanskoj strani ali poenta mog pitanja je, sobzirom da ste vi lično po funkciji koju ste vršili, čoveka koji je davao informacije čitavom svetu o tome što se dešava, da li ste vi o tim kršenjima i uopšte o ponašanju muslimanske strane izveštavali svet kao što ste to činili o svim ponašanjima srpske strane? Da li možete za sebe da kažete da ste vi to radili nepristrasno i rekao bih jednako na obe strane?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, mislim da mogu da kažem vrlo jasno i nedvosmisleno. Incident koji ste pomenuli, na primer, ja sam siguran da je

moj portparol u Sarajevu o tome govorio i mislim da je on, moguće da je on izdao dokument na koji ste mi skrenuli pažnju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vama je, gospodine Vilijams, nadam se poznato da je general Majkl Rouz objavio knjigu pod naslovom "Misija u Bosni" (Mission to Bosnia)?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pretpostavljam da ne osporavate ni njegov ugled ni činjenicu da je nastojao kao častan čovek da stvari prikaže objektivno.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: On kaže, na primer, u svojoj knjizi, srpskog prevoda, na strani 297. "Vazduhoplovna ofanziva NATO-a nije bila signal samo Srbima da je mirovna misija odbačena i da se Zapad priprema za primenu višeg stepena sile nego pre. Ona je bila usmerena i na pridobijanje unutrašnjih političkih snaga u Americi (United States of America) za rešavanje sukoba ratom". Da li je to bila, između ostalog, posledica jednog prilično iskrivljenog i neobjektivnog informisanja o onome šta se događalo? Samo mi recite da ili ne.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja ne mogu nikako da odgovorim sa da ili ne na to pitanje. Kao prvo, nije mi jasno šta je vaše pitanje, moram da vas zamolim da ga preformulišete.

SUDIJA MEJ: Hajde da počnemo ovako. Imamo citat iz knjige. Da li mislite da možete da date komentar na ovaj citat, ovako kako je sada na ekranu ili ne?

SVEDOK VILIJAMS: Sud sigurno zna da je reč o memoarima koji su napisani nekoliko godina nakon sukoba. Tačno je da je Zapad, a pod tim se podrazumeva NATO, postao angažovaniji nakon 1994. godine. Podsećam Sud da je u februaru 1994. godine NATO izdao ultimatum i da je posledica tog ultimatum bio prekid vatre u Sarajevu. I mada su bili vrlo važni razgovori koji su se vodili u Beogradu u aprilu 1994. godine, takođe je važno imati na umu da je došlo do jednog ultimatum NATO pakta. Bez tog ultimatum, iskreno govoreći, ja ne verujem da bi snage bosanskih Srba ikada pristale

na prekid vatre. Prema tome, ima neke istine u ovoj primedbi, u ovom zapažanju gospodina Majkla Rouza.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa ja upravo govorim, sobzirom na vaš, na vašu profesiju u tom trenutku, vašu funkciju informisanja, evo citiraću vam sa 303. strane srpskog prevoda: "UN nisu bile u stanju da neke od poznatih i važnih imena svetskih medija ubede da je prekomerna propaganda samo put ka pogoršanju situacije na terenu. Stalno i nekontrolisano objavljivanje slika ratnih razaranja i neobjektivna kritika preувелиčавало je situaciju oko Goražda, Bihaća i Sarajeva, što je bio sračunat pritisak na UN da povećaju stepen korišćenja sile". Je li to tako bilo? Da li se vi slažete sa generalom Rouzom?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Zapravo ne, s tim se komentárom uopšte ne slažem. Zapravo, ja imam ...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, da idemo dalje ...

SUDIJA MEJ: Morate da dozvolite svedoku da odgovori na pitanje koje ste mu postavili.

SVEDOK VILIJAMS: Hvala vam, časni Sude. Ja sam uvek smatrao da kada god dolazi do sukoba ili ratova je od izuzetne važnosti da se pažnja međunarodne zajednice na to usmeri. I mislim da su mediji ti koji su u tome odigrali vrlo važnu ulogu. Prema tome, ne, uopšte se ne slažem sa tom izjavom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, a da li se slažete sa ovim što kaže na strani 304? Kaže: "Posebno sam bio ljut na novinare zbog njihovog pristrasnog, neobjektivnog i navijačkog izveštavanja o prilikama u Bosni. Najveći broj komentara novinara sa istočne obale SAD-a tokom borbi u Goraždu 1994. godine nije pisao o nesreći i teškoj ekonomskoj situaciji stanovništva nego o porušenim i opljačkanim kućama. Istina je, međutim, bila drugačija. Te kuće koje su snimali američki izviđački avioni prilikom vazдушnih napada na Srbe srušene su u najvećem broju još 1992. godine, kada su se Srbi i Muslimani borili za prevlast u gradu i kada su Muslimani potisli Srbe. To su bile srpske kuće, bez krovova, prozorskih okvira i vrata koje su Muslimani potpuno opljačkali i ispraznili. Bilo je više nego očigledno da nisu porušene te godine niti u borbama koje su se vodile u Goraždu".

Moje pitanje glasi da li je moguće da vi za ovo u vreme vaše misije niste znali, gospodine Vilijams?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Znao za šta? Da je došlo do razaranja i na srpskoj strani? Naravno da sam bio upoznat sa tim. Međutim, teško mi je dati komentar na odlomak koji ste upravo citirali iz knjige generala Rouza. Ne znam, mislim da nemam ništa više da dodam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, on govori da je posebno bio ljut na novinare zbog njihovog pristrasnog, neobjektivnog i navijačkog izveštavanja. Je li ...

SUDIJA MEJ: Stanite na trenutak. Prema vašem mišljenju, doktore Vilijams, u vreme kada ste bili i radili u Bosni, da li ste smatrali da su novinari, u celini gledajući, bili pristrasni, odnosno, jednostrani ili je to nešto o čemu ne možete da govorite?

SVEDOK VILIJAMS: Mogu da govorim o tome, časni Sude, mislim da sam kvalifikovan da o tome mogu da donosim sudove. Novinarski korpus je veoma veliki i veoma različit. Novine su pisale na različite načine. Ja mislim da su, gledajući u celini, njihove procene bile manje-više objektivne. Bilo je izveštavanja koje je bilo izuzetnog kvaliteta, videli smo juče jedan dokument dopisnika Rojtersa (Reuters) Kurta Šorka (Kurt Schork), uglednog ratnog dopisnika koji je tragično poginuo u Sijera Leone (Sierra Leone) pre dve ili tri godine. Međutim, general Rouz je imao određenih poteškoća sa novinarima, on se nije sa njima dobro slagao i mislim da ovaj citat odražava jedno vrlo subjektivno mišljenje, subjektivnu procenu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to je subjektivna procena, dakle, generala Rouza sa kojom se vi ne slažete. A da li se slažete sa ovim što on kaže, "Tokom prethodne tri godine krvavog građanskog rata, sve zaštićene zone, uključujući i Sarajevo, opstale su i Srbi ih nisu osvajali, iako su mogli. Da su Srbi hteli da ih zauzmu, država Bosna bi prestala da postoji. Ni vazduhoplovna sila NATO to ne bi mogla da spreči". Dakle, da li vi smatrate ovu procenu komandanta snaga UNPROFOR-a u Bosni i Hercegovini tačnom ili ne? A ona se prilično kosi sa onim što vi tvrdite.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da je prvi deo izjave koju ste pročitali tačan. Snage bosanskih Srba su mogle pregaziti većinu proglašanih zaštićenih zona. Ja sam svakako u svom svedočenju ranije govorio o nes-

razmeri između dveju strana u sukobu, naime, bosanski Srbi su imali daleko više oružja. Što se tiče drugog dela izjave generala Rouza, s tim se uopšte ne slažem. Snage NATO pakta su mogle da intervenišu, da upotrebe silu u svakom trenutku i da zaustave te napade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ja sam samo ukazao na razliku u onome što vi govorite i što tvrdi komandant snaga UNPROFOR-a tada, general Majkl Rouz. E sada, molim vas, pošto ste govorili da je onemogućavano snabdevanje i da je bilo sve to zbog ponašanja srpske strane nemoguće, on kaže na istoj strani: "Ipak, Srbi nikada nisu toliko drsko i proračunato ometali i sprečavali konvoje da bi bio neizbežan vojni odgovor UNPROFOR-a. Čak ni 1994. godine, u vreme kada su Srbi optuživani da dave Sarajevo," ovo "dave Sarajevo" stavio je pod navodnice, "magacini hrane u gradu nisu do kraja ispražnjeni. Gas i voda su dostavljani, doduše u mnogo manjim količinama, a i električne energije je bilo dovoljno". Je li to tačno ili nije ili general Rouz govori neistinu?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ponovo, meni je veoma teško da ovako van konteksta kometarišem jedan odlomak. Ja ne znam o kojem vremenskom razdoblju on govori, ali juče je bilo dovoljno dokumenata, upućujem vas posebno na, na žalost, ne znam koji je to broj tabulatora ali mislim na pismo gospodina Igltona (Eagleton), višeg oficira za civilna pitanja u Sarajevu, od 15. septembra, gde se žali na činjenicu da je dovod plina zatvoren od strane bosanskih Srba. Na anegdotalnom i subjektivnom nivou, ja samo mogu da kažem Sudu da je tokom mojih brojnih poseta Sarajevu bilo više nego očito da nema plina, struje ni vode.

TUŽILAC GRUM: Časni Sude, dokument o kojem je doktor Vilijams govorio je tabulator broj 24.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Vilijams, rekli ste da ne znate, da niste znali na koji se period ovo odnosi. Ja sam citirao upravo generala Rouza koji kaže: "Čak ni 1994. godine, u vreme kad su Srbi optuživani da dave Sarajevo, magacini hrane u gradu nisu bili ispražnjeni," i tako dalje. Znači, odnosi se na tu kritičnu 1994. godinu o kojoj vi govorite. A da li se slažete sa navodom koji glasi: "U 1994. godini, prema američkim izvorima, broj poginulih, većinom vojnika, nije prešao 3.000, što je bilo daleko ispod rasprostranjenih priča o velikom genocidu koji je harao zemljom, što su mnogi propagandisti isticali".

SUDIJA MEJ: Na šta sad mislite, na šta se pozivate? Rekli ste, "1994. godine broj poginulih, uglavnom vojnika, nije prešao 3.000," samo trenutak. Na koju se to oblast odnosi?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja se pozivam na Bosnu i Hercegovinu u celini, a ovo je iz pogovora Majkla Rouza. Na kraju njegove knjige, na strani 309 on kaže: "U 1994. godini, prema američkim izvorima, broj poginulih, većinom vojnika, nije prešao 3.000, što je bilo daleko ispod rasprostranjenih priča o velikom genocidu koji je harao zemljom, što su mnogi propagandisti isticali". Dakle, govorim o tome šta on tvrdi za 1994. godinu.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Teško mi je da komentarišem tu brojku. Međutim, napominjem da se ova izjava generala Rouza odnosi samo na poginule vojnike, ali ne i na broj civila koji je poginuo 1994. godine. Prema tome, teško je donositi nekakvu ocenu o tome.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naprotiv. Naprotiv, on kaže "Ukupno 3.000, većinom vojnika," dakle, odnosi se i na civile, gospodine Vilijams, da li vam je to jasno? To vidite iz samog citata. E sada, pošto ste se vi bavili informisanjem i propagandom, i s tim ću završiti citiranje knjige generala Rouza, on opisuje posetu generala Džona Galvina (John Galvin), specijalnog savetnika predsednika Klintona (Bill Clinton) koji je došao u Sarajevo. Pročitaću vam ovaj pasus, to je sa strane 107 njegove knjige, vrlo precizno ću ga pročitati, kaže: "Bilo je rano jutro kad smo se našli u blizini Tuzle. Naša pratilja iz američke ambasade je odjednom pružila prst prema popaljenim i porušenim selima koja su se videla u daljini, na visovima planine Zvijezda, i pakosnim glasom rekla Galvinu: 'Pogledajte šta su počinili ti Srbi kriminalci. Svaki put je Simon Šedbolt (Simeon Shadbolt) morao da objašnjava Galvinu zbog čega je neka džamija ...

SUDIJA MEJ: Zaustaviću vas, moram da vas prekinem. Kakve ovo veze ima sa svedokom? Reč je o poseti jednog američkog generala Tuzli, a do sada je bilo reči o ljudima iz američke ambasade. Ja ne vidim kakve to veze ima sa ovim svedokom?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja govorim o propagandi i želim da pitam gospodina Vilijamsa da li se on slaže sa ovim što piše general Rouz. Evo, taj događaj vrlo je kratak, evo već bih ga i završio da me niste prekinuli: "Morao je da objašnjava Galvinu zbog čega je neka džamija ostala čitava,

dok su sve crkve porušene, jer je bilo očigledno da su muslimanske snage bile odgovorne za etničko čišćenje u tom delu Bosne. I Galvinu je bilo jasna da ta žena iz ambasade, službenik Stejt Departmenta (US of State Department) ...

SUDIJA MEJ: Ne, prekinuću vas, ovo nema smisla. Ovo je besmisleno. Sve-dok može da da svoj komentar na neke od stvari koje je general Rouz izneo u svojoj knjizi, na neke stvari sa kojima je upoznat, ali ne može da komentariše ovu posetu. Ono na šta on može da odgovori je tvrdnja optuženog koja je izneta na početku. Doktore Vilijams, bavili ste se informisanjem i propagandom. Da li je to ispravna kvalifikacija vašeg posla, onako kako vi to vidite?

SVEDOK VILIJAMS: Ne, ja ne prihvatam taj opis, časni Sude. Ja i moji službenici, ljudi sa kojima sam radio smo se trudili najbolje što smo mogli da spoljnom svetu predstavimo objektivnu ocenu sukoba, objektivnu sliku tog sukoba. Gospodin Milošević je spomenuo predstavnike međunarodnih medija u Sarajevu. Ako pogledate novine kao što su "Vašington post" i "Njujork tajms" (The New York Times), na primer, videćete da su oni vrlo često kritikovali Ujedinjene nacije jer su smatrali da previše insistiraju na objektivnosti. I bilo je optužbi o pristrasnosti prema muslimanskoj strani, odnosno prema bosanskoj Vladi, u više navrata. Mi jesmo imali poteškoća, to je tačno, i iskreno govoreći, jedna od većih poteškoća je bio nedostatak informacija sa strane bosanskih Srba, o Republici Srpskoj. To je bila posledica zabrane vlasti, odnosno rukovodstva bosanskih Srba kada je reč o Ujedinjenim nacijama i međunarodnim medijima, da rade na područjima u kojima su oni imali vlast.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa, ja sam vam naveo primer, ali neću da gubim vreme. Molim vas, ovde je dato, odnosno gospodin Grum a i vi ste govorili o izbacivanju nesrba iz područja Bijeljine, to je datum 6. septembar 1994. godine, od Akašija poslato Ananu, kaže: "U to vreme, doktor Karadžić je govorio o problemu sa kriminalcima i obavezao se da će zameniti šefa policije zbog onoga za šta je priznao da je bila vrlo nezadovoljavajuća situacija u tom području u pogledu bezbednosti i kriminala". I onda dalje kaže Akaši: "Ja sam kasnije saznao da je načelnik policije zaista smenjen".

SUDIJA MEJ: Pod kojim brojem se nalazi taj tabulator? Gospodine Milošević, molim vas da ubuduće zapisujete brojeve tabulatora i da nam ih govorite, jer je inače nemoguće da vas pratimo.

TUŽILAC GRUM: Mislim da je to tabulator broj 27, časni Sude.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poslednji pasus kaže, posle ovoga kad kaže da je saznao da je zaista šef policije bio smenjen i onda na kraju kaže: "Danas sam telefonski razgovarao sa doktorom Karadžićem kako bi se uverio da je on upoznat sa događajima oko Bijeljine i izrazio našu ozbiljnu zabrinutost. Doktor Karadžić mi je dao do znanja da je on preduzeo mere da se identifikuju, uhapse i krivično gone oni koji su za ovo odgovorni". Prema tome, da li ovaj dokument pokazuje, gde gospodin Akaši govori, i da je zaista smenjen šef policije, da u takvom jednom haosu nije bilo moguće ni rukovodstvu Republike Srpske da sve to drži pod kontrolom, da je preduzimalo mere da zaštiti stanovnike nesrpske nacionalnosti koji su izloženi bili pritiscima, zločinima ili kako god hoćete sve to da nazovete, i da je kao što vidite ovde, Karadžić intervenisao upravo u funkciji njihove zaštite? Je l' to jasno ili nije, gospodine Vilijams? Iz ovog dokumenta koji šalje Akaši.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ja ne mislim da je to jasno. Gospodin Akaši se nadao da doktor Karadžić preduzima neke mere. Ali upućujem sud na jedan drugi dokument pod istim tabulatorom, to je pismo od 20. septembra, dve nedelje kasnije gde gospodin Akaši ponovo piše doktoru Karadžiću i kaže da se proterivanja nastavljaju, da je samo u toku jednog dana 700 ljudi proterano, datum je 17. septembar, i gospodin Akaši je smatrao da su okolnosti sada toliko ozbiljne da je po prvi put skrenuo pažnju doktora Karadžića na mogućnost da njegovi postupci budu predmet istrage upravo ovog Suda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja sam hteo da samo ovaj dokument komentarišemo, ali, zar se iz njega ne vidi da je Karadžić pripisao to kriminalcima, da je zbog toga smenjen šef policije jer nije reagovao prema tim kriminalcima i preduzima energične mere da uhapsi i pošalje na sud ljude koji su to učinili? Je l' to piše u ovom dokumentu Akaši?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da se gospodin Akaši nadao da će doktor Karadžić preduzeti neke mere. Jasno je da jedan policajac nije mogao biti odgovoran za proterivanje 5.000 osoba tokom perioda o kojem govorimo, septembar 1994. godine, čak šta više, možda je taj policajac

smenjen, a možda nije. Ono šta je jasno je da nikada nije pokrenut krivični postupak protiv nekog službenika policije.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, ovo sada mora da bude vaše poslednje pitanje. Već ste prekoračili svoje vreme, ali dozvoljavam vam još jedno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znam šta da kažem, ja sam hteo sad da komentarišem ovaj susret u Karađorđevu sa Akašijem gde on kaže: "Mi smo u neformalnom okruženju razgovarali o tri teme". Gospodine Vilijams, evo imam pismo gospodina Akašija koje mi je poslao 29. decembra 1994. godine. Pročitaću samo prvi pasus: "Dragi gospodine predsedniče, kako se približavam kraju svoje prve godine svog položaja na mestu Specijalnog predstavnika generalnog sekretara za bivšu Jugoslaviju. Ovom prilikom želim da vam izrazim svoju zahvalnost na vašoj saradnji i vašim trajnim naporima da se reši strašna kriza u ovoj lepoj zemlji." Čitam dalje, evo, ovo je pismo gospodina Akašija upućeno meni, možete ga uzeti ako želite, gospodine Mej, ili ne. Ali da li ovo, gospodine Vilijams, potvrđuje i potpuno se uklapa u kontekst objašnjenja onih aktivnosti koje su, na primer, vodile rešenju problema Goražda ili rešenju drugih problema, ja sam imao sad u vidu pitanja koja su bila vezana za Krajinu i ostalih gde se ono što je bila uloga Srbije i moja lično odnosila pre svega na postizanje mira? Evo, pročitao sam vam samo prvu rečenicu.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, vidim to pismo sada. Podsećam i vas i Sud da sporazum koji je postignut u Beogradu u aprilu 1994. godine ima šest tačaka. Samo je jedna, prekid vatre, sprovedena. Pismo gospodina Akašija je zapravo čestitka za Novu godinu i mislim da se mora promatrati u jednom diplomatskom kontekstu, ono je odraz njegove želje da taj strašni sukob konačno i što pre bude okončan. A on je svakako u vama video čoveka koji je igrao jednu od ključnih uloga, to svakako nije sporno.

SUDIJA MEJ: U redu, mi ćemo dati broj ovom dokaznom predmetu. Da, možete. Samo trenutak, da dokument dobije broj dokaznog predmeta.

sekretar: Dokazni predmet Odbrane 150.

SUDIJA MEJ: Još jedno pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste stručnjak, gospodine Vilijams. Rekli ste u glavnom ispitivanju: "Srbi nisu pravili razliku, ili nisu uspeli," nisam možda tačno zabeležio, "da prave razliku između civilnih i vojnih ciljeva". Jeste tako rekli?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da jesam rekao nešto u tom smislu, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, molim vas kad imate u vidu poslednje iskustvo sa agresijom NATO na Jugoslaviju kada je nekoliko puta i uglavnom gađani civilni ciljevi, da li je NATO pravi razliku i da li je uspeo da pravi razliku između civilnih i vojnih ciljeva ili ...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, to nije tema za ovog svedoka. To je samo vaš komentar. To ćemo razmotriti kad za to dođe vreme. Izvolite, gospodine Kej (Kay).

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Doktore Vilijams, pre svega napraviću jedan pregled pitanja koja su vam postavljena osim poslednjeg, tačnije prethodnog pitanja o uticaju gospodina Miloševića. Predstava koju ste vi nama dali je takva da su se ponekad strane sastajale u Beogradu pred gospodinom Miloševićem kao predsednikom Republike Srbije i to je bila prilika kada je on koristio svoj uticaj da izvrši politički pritisak na rukovodstvo bosanskih Srba. Da li je to tako, da li je to tačna predstava situacije?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Jeste, mislim da jeste. Jednu stvar bih hteo da istaknem - u periodu kad sam ja bio na službi u bivšoj Jugoslaviji, mislim da su ti sastanci o kojima smo govorili, u aprilu 1994. godine, to je zapravo bila jedina prilika kada je celo rukovodstvo bosanskih Srba došlo i bilo na okupu pred predsednikom Miloševićem. Obično su sastanci bili bilateralni, jednom na Palama, jednom u Ženevi (Geneva), ali u suštini to što ste rekli je tačno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To nije iznenađujuće pošto je Srbija bila politička snaga u tom regijonu kojim ste se vi bavili, je li tako?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Sigurno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I polazeći od toga, kao što smo videli iz očigledno ograničenog kruga dokumenata koji su uvedeni kroz vas, bilo je dosta, zapravo većina dokumenata se tiče bilateralnih pregovora koji su

vođeni sa Palama i pod tim podrazumevamo doktora Karadžića i generala Mladića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I vaša procena generala Mladića je bila da on ima čvrstu kontrolu nad svojim snagama, da ima pod sobom jednu disciplinovanu vojnu strukturu?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I nad tom strukturom on ima kontrolu i vrši je odlučno i čvrsto?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Dokumenti koji su preko vas uvedeni, pozivanja na razne izjave i beleške koje ste napravili u vreme vašeg angažmana, iz toga ste vi videli u mnogo navrata kako je on vrlo temperamentno reagovao na najmanje provokacije suprotne strane.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Negde ovde vi ste izneli citat gde on kaže da Muslimani neće biti toliko drski da otvaraju vatru na srpske snage i da će sigurno dobiti najžešći odgovor na takve provokacije.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Kada ste radili sa drugom stranom, sigurno ste bili svesni da i najmanja provokacija može izazvati kod njega tako nesrazmerni odgovor, reakciju.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Jedna od karakteristika tog sukoba koja se podrazumevala je bila upravo to, i ona je mogla biti iskorišćena kao politička prednost druge strane, odnosno, generala Mladića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Takođe ste negde zapisali kako je protekao jedan sastanak u Beogradu gde je on bio prisutan. Koristila se pretnja od vazdušnih udara NATO protiv bosanskih Srba i on je spontano uzviknuo:

“Bolje vam je da održite svoju reč, jer ako dođe do bombardovanja NATO, mi ćemo da napadnemo i Muslimane i vas”.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: To je tačno, to je bilo u subotu ujutru 23. aprila, vrlo se živo toga sećam. To je bilo oko 11.00, negde pred kraj sastanka.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vi ste uglavnom imali posla sa bosanskim Srbima, i tada ste se obraćali predsedniku Miloševiću, u takvim situacijama, i pokušavali ste da ga navedete da iskoristi svoj uticaj koji je imao bar na jednu stranu u sukobu?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je situacija u kojoj ste vi priznavali da on ima uticaja, ali nema kontrolu.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Sigurno je da je mogao da iskoristi svoj uticaj.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali on nije imao kontrolu. Ono šta se događalo u Bosni i Hercegovini je bilo pod kontrolom Karadžića i Mladića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Doktor Karadžić je bio glavni politički vođa bosanskih Srba, to je tačno. General Mladić je bio glavnokomandujući Vojske Republike Srpske, tačnije vojske bosanskih Srba koja je imala, kako se meni čini, vrlo tesne veze sa Vojskom Jugoslavije.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Samo da pređemo još par stvari, vrlo kratko. Paagraf 34, tabulator 18, radi se o sastanku gospodina de Mela sa predsednikom Miloševićem, sastanak je bio 11. avgusta 1994. godine. Ovo je sastanak gde je data ta izjava o Brazilu (Brasil), gde se govorilo o granici i da nije nemoguće kontrolisati granicu kao u Brazilu i da se granica može kontrolisati zbog uvođenja sankcija. Te su sankcije posmatrane, vi ste ih posmatrali kao nešto što Savezna Republika Jugoslavija uzima za ozbiljno i namerava da ih ozbiljno sprovede protiv rukovodstva bosanskih Srba.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, tako je. To je bila jedna dobrodošla mera, predsednik Milošević je uveo te sankcije koliko se sećam 4. avgusta 1994. godine. Na samom početku, znači 11. avgusta, bilo je naravno još rano da se daju bilo kakve procene o njihovom efektu, koliko su one efikasne.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: To je bio način koji je on koristio da pokuša da navede bosanske Srbe da budu konstruktivniji u mirovnom procesu.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, pokušavao je da ih navede da se slože sa mirovnim planom Kontakt grupe (Contact Group) za Bosnu.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ovo je bila jedna od mera kojima je on pokušavao da ih obuzda i da ih navede da uvide ispravnost njegovih stavova u vezi sa mirovnim procesom.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ja upravo gledam paragraf 11 ovog dokumenta gde predsednik Milošević uverava da je on iskoristio i da će dalje koristiti svoj uticaj da bi podržao pregovarački proces.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je on govorio.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Takođe je rekao u zaključku u paragrafu 13: "Mi smo izabrali mir".

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, to je on rekao.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Da. Na drugima je da odluče da li je bilo tako ili ne.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali to je kontekst tih primedbi.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Hteo bih da se vratimo malo unazad, na tabulator 4, to je bilo nešto ranije, pre perioda o kojem smo upravo govorili, to je 13. april 1994. godine, radi se o sastanku sa predsednikom Miloševićem u Beogradu. U paragrafu broj 2 Tužilaštvo vam je skrenulo pažnju na nešto što je predsednik Milošević rekao u vezi sa napadom bosanskih Srba na Goražde.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Njegove izjave u vezi sa tim, vi ćete se složiti da on tada nije bio na licu mesta, u Goraždu, u to vreme, u aprilu 1994. godine.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ne, ali sam ja očekivao da je gospodin Milošević vrlo, vrlo dobro informisan o događajima i podsećam Sud da je Goražde otprilike 30 minuta automobilom udaljeno od srpske granice.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Informisan, to je ključna reč i to je upravo ono što sam hteo da vas pitam sada. Informacija za svrhe obaveštavanja predsednika Miloševića mogla je biti pripremljena od strane Radovana Karadžića i generala Mladića?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I bilo kakva procena koju bi on dao, mogla je biti ne njegova sopstvena procena nego nešto što je zasnovano na osnovu informacije koja je njemu servirana?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I kada govorite o ovim političkim pregovorima i procesima koje ste opisivali, to je upravo jedan od problema?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, naravno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Treba se uveriti da je svako na tim pregovorima dobro obavešten i da ga je obavestio neko ko je nepristrasan, objektivn kao što ste recimo vi.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I šta god je rečeno u tom paragrafu broj 2 ili kasnije, nije bilo sumnje da je predsednik Milošević isticao potrebu da se postigne mir i da se nađe rešenje za sukobe. Mi vidimo u paragrafu 4 sledeće: "Predsednik Milošević je istakao da je, po njegovo mišljenju, jedini razuman prilaz iznalaženju mira traženje opšteg prekida neprijateljstava".

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: To je bilo njegovo mišljenje, jeste.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I kasnije je došlo do niza manevara u koje su bile uključene sve strane, uključujući i njega i druge, u pokušaju da se pokrene mirovni proces.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Bilo je nekoliko inicijativa u tom pogledu, koje nećemo detaljno obrađivati, jer nemamo vremena, ali to je sve bio deo jednog istog procesa.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Vidimo u paragrafu 6 da je u toj fazi on stajao na stanovištu, kao nesumnjivo i vi, da postoji zategnut odnos između međunarodne zajednice i rukovodstva bosanskih Srba.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Sigurno, sigurno, oni su zadržavali naše konvoje, sprečavali su razmeštanje UNPROFOR-a u Goraždu, odnos je bio vrlo zategnut.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I posle toga pokušavalo se da se normalizuju odnosi, što je više moguće i da se promeni njihovo ponašanje i postupci.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ako pređemo sa ovog dokumenta na jedan drugi, ovaj dokument je bio datiran 13. aprila, a ovaj drugi u tabulatoru 16 je 23. aprila. Mene zanima samo prva strana, pošto tu ima jedna stvar, to je strana koja ide posle vašeg saopštenja za štampu od gospodina Akašija Kofiju Ananu, ovde je nešto otkucano kod reči "kao i sa predsednikom Miloševićem" u paragrafu 1?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ko god da je ovo kucao je to zapravo pisao kao kopiju zapisnika sa tog sastanka u Beogradu sa doktorom Karadžićem i generalom Mladićem i kasnije se setio da je i predsednik Milošević bio tamo. Međutim, on je verovatno tamo bio prisutan da bi vršio uticaj na ovu dvojicu gospode?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Sastanak je otvoren tako što je predsednik Milošević predložio dnevni red koji uključuje normalizaciju odnosa sa UNPROFOR-om, pitanje koje smo upravo pomenuli, rešenja za krizu u Goraždu i prekid neprijateljstava. Doktor Karadžić je kasnije izmislio ili naveo niz razloga koji su u suprotnosti sa predlozima predsednika Miloševića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ako pročitamo sadržaj ovoga, sada za to nemamo vremena, to je opšta misao, vrlo je jasno da on iznosi gomilu razloga zbog čega to ne može da uspe, šta on želi i koji su njegovi zahtevi.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, to mogu da prihvatim, tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I na kraju, posle tog sastanka, ako pogledamo tabulator 17, datum je 25. april 1994. godine, vidimo ovde da je to šifrirani telegram koji je deo kasnije uspostave jednog dogovora o prekidu vatre oko Goražda i jedan pokušaj da se normalizuju odnosi. Da li je o tačno?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Prekršaji koji su se kasnije desili, a to ćemo videti u tabulatoru 18, posle nekoliko dana prekid vatre je prekršen, situacija se pogoršala, neću da kažem da se sve vratilo na početnu poziciju, ali je sigurno učinjeno mnogo koraka unazad. Sve te primedbe i pritužbe iznešene su doktoru Karadžiću, rečeno mu je šta se dešava i kako prekid vatre nije uspeo.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Uglavnom smo se bavili bosanskim Srbima, a istovremeno postojalo je i pitanje Babića i Martića u Krajini. Ja ovde imam jedno pismo koje je poslato predsedniku Miloševiću, uputio ga je gospodin Akaši 7. decembra 1994. godine. Možda biste mogli da ga pogledate pošto ću na osnovu njega da postavim svoje poslednje pitanje. Ovo je jedan dokument iz materijala koji potpada pod Pravilo 68, datum je 7. decembar 1994. godine. Molim vas samo da potvrdite da je to potpis gospodina Akašija, a ovog pisma se možda i sećate.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, sećam se.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ja sam označio prva dva paragrafa jer samo ćemo njima da se bavimo. Ponovo vidimo identičnu ulogu predsednika Miloševića od koga se traži da vrši uticaj, da iskoristi svoj uticaj na Martića, je l' tako? Recite glasno pošto se ne čuje kad samo klimate glavom.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Izvinjavam se. Mislim da je gospodin Akaši zaista verovao da gospodin Milošević može da iskoristi i ima veliki uticaj na gospodina Martića. Sigurno ćete se setiti da sam ja juče u svom svedočenju govorio o izborima u Republici Srpskoj Krajini u januaru 1994.

godine kada je bilo jasno da je gospodin Martić smatran omiljenim kandidatom gospodina Miloševića na tim izborima, tako da je naša procena bila da Milošević ima uticaj na njega.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Međutim, ovo mora da se stavi u kontekst borbe za političku prevlast između Babića i Martića i činjenicu da je Babić prepustio političku inicijativu Martiću.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Nije sasvim prepustio, on je ostao dosta bitna figura u skupštini.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Ali je Martić smatran ekstremnijim od Babića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Tako je.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I smatralo se da je on izvan kontrole predsednika Miloševića.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Mislim da je to tačno.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: I u to vreme Babić je imao više uticaja nego Martić.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Martić je zapravo na početku bio predsednik srpske republike u Hrvatskoj, Krajine. Može se diskutovati o tome ko je imao više uticaja, ali se ja u principu slažem sa vama.

PRIJATELJ SUDA KEJ – PITANJE: Međutim, Babić je politički potkopao Martića pošto je bio lukaviji političar.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, mislim da je to tačno.

PRIJATELJ SUDA KEJ: Hvala vam. To bi bilo sve, nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Grum i imajte u vidu da nemamo puno vremena.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC GRUM

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Doktore Vilijams, bilo je reči o ovom prekidu vatre koji je zastupao gospodin Milošević 1994. godine. To je, naravno, bilo nakon velike kampanje etničkog čišćenja 1992. godine. Moje pitanje vama

je, da je došlo do opšteg prekida vatre u ovoj fazi i da su zamrznute trenutne linije konfrontacije, da li bi jedna ili druga strana imala veliku prednost?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, mislim da bi bosanski Srbi odnosno bosansko-srpske vlasti dobile veliku prednost da je opšti prekid vatre bio zasnovan na linijama konfrontacije. Kao što je Sudu sigurno jasno, tri enklave su bile potpuno okružene od srpskih strana, dakle Goražde, Žepa i Srebrenica, kao i samo Sarajevo. Prema tome, očito nije išlo u prilog bosanskoj vladi da tada dođe do prekida vatre.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Optuženi tvrdi da je njegova uloga bila samo uloga posrednika, dakle mirotvorca koji tu nema ličnog interesa. Ja bih skrenuo vašu pažnju na tabulator 4, na paragraf 5, to možete videti i na monitoru. Ovde stoji: "Predsednik Milošević je naglasio da trenutne ekonomske sankcije protiv Srbije trebaju biti uklonjene u kontekstu prekida neprijateljstava". Moje pitanje vama je: da li je gospodin Milošević uveo vezu između sankcija koje su nametnute Srbiji i prekida neprijateljstava u Bosni?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da. I to je bilo vrlo jasno na tom sastanku od 13. aprila. Dakle, jasno je da on u tom trenutku nije bio posrednik koji tu nije imao ličnog interesa.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: Njegova veza između prekida neprijateljstava i mira, da li je to samo tada bilo?

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Ne verujem da je to bilo jedini put, ali ne mogu sada napamet direktno reći koji je bio datum i mesto tih intervencija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Milošević.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ovo pitanje nije korektno jer se u dokumentima upravo vidi da ja govorim o potrebi ukidanja sankcija sobzirom na našu konstantnu politiku mira i da bi to bila poruka ...

SUDIJA MEJ: U redu, pitanje je u redu. Možete to da iznesete kad za to dođe vreme.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: U vreme kada je gospodin Milošević učestvovao u pregovorima, ja govorim sada o svim pregovorima, ne samo o onima koji su se odnosili na Goražde, da li su se nastavljala kršenja zatvorene granice između Srbije i Bosne? A kao što smo videli u tabulatoru 4, gospodin Milošević je lično jamčio da je ta granica hermetički zatvorena.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Da, kršenja te granice su dokumentirana vrlo jasno.

TUŽILAC GRUM – PITANJE: I moje poslednje pitanja vama: zašto je upravo gospodin Milošević bio taj čiju pomoć ste tražili a ne, na primer, ministra spoljnih poslova ili gospodina Lilića? Možda bi bilo logičnije da su oni posredovali u tim pregovorima.

SVEDOK VILIJAMS – ODGOVOR: Zato što je gospodin Milošević pomagao u tim pregovorima, on je bio posrednik, ali on je očito bio dominantna politička figura u Srbiji i imao je dubok uticaj ne samo na političke vlasti bosanskih Srba već i na njihove vojne vlasti. Drugi ljudi koje spominjete: ministar spoljnih poslova Jovanović i predsednik Lilić su ljudi za koje smatralo, i to mislim ispravno, da nemaju uticaja na događaje u Bosni.

TUŽILAC GRUM: Nemam daljnjih pitanja.

SUDIJA MEJ: Doktore Vilijams, time je završeno vaše svedočenje. Hvala vam što ste došli na Sud da svedočite, sada možete da idete.

SVEDOK VILIJAMS: Hvala vam lepo, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Imamo dokument koji je amikus pokazao svedoku. Da li želite da se taj dokument uvrsti u spis?

TUŽILAC GRUM: Da, časni Sude.

SUDIJA MEJ: Mislim da bi trebalo da ima oznaku C.

sekretar: Da, časni Sude, to će biti dokaz broj C-7.

SUDIJA MEJ: Da? Gospodine Najs (Nice), budući da je bilo problema oko avionskog leta ovog svedoka, treba da vam kažem da bi bilo bolje da od početka znamo za ta vremenska ograničenja, a još bi bilo bolje da se svedo-

cima objasni da im ne možemo garantovati koliko će tačno trajati njihovo svedočenje i da će možda morati da ostanu duže.

TUŽILAC NAJS: Časni Sude, mi ćemo uraditi sve što možemo da bismo to uradili. Mi svedocima možemo otprilike da kažemo koliko vremena će provesti u unakrsnom ispitivanju. A imamo i ograničenja obzirom na to da ne možemo unedogled ovde držati ljude i dovoditi ih i odvoditi. Ja sam u stvari nameravao da kažem nešto o tome i o jednom administrativnom pitanju koje je vezano uz to. Sledeće nedelje ćemo imati nekoliko svedoka po Pravilu 92bis koji dolaze samo zbog unakrsnog ispitivanja. To su svedoci o činjenicama. Ljudi koji organiziraju kretanje svedoka i koji snose troškove njihovog boravka naravno žele da ne dovedemo previše svedoka jer ne žele da moraju da ih vraćaju. A mi naravno ne želimo da dovedemo premali broj svedoka jer time ne bismo u potpunosti iskoristili vreme Suda. Tokom suđenja za Kosovo optuženi je redovno dobijao više vremena, on je iskoristio uglavnom sve vreme koje mu je bilo na raspolaganju i mi smo onda mogli prilično dobro da procenimo koliko svedoka možemo da obavimo u jednom danu. U svetlu svog većeg iskustva u unakrsnom ispitivanju, možda će sada optuženi biti koncizniji u svom ispitivanju, a možda će mi Pretresno veće dati neku drugu količinu vremena. Ali, nama bi svakako pomoglo ako bismo mogli da saznamo i koliko će najviše vremena optuženi da dobije po svedoku kako bismo mogli da dovedemo ispravan broj svedoka, odnosno, odgovarajući broj svedoka bez da uzalud traćimo vreme i novac. Optuženi bi trebalo da kaže da li ima svedoka koje uopšte ne želi unakrsno da ispituje ili nema da im postavi puno pitanja jer bi nam to pomoglo da dovedemo više svedoka, odnosno, onaj broj koji će biti potreban.

SUDIJA MEJ: Samo trenutak. Oprostite, šta ste hteli da kažete?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ovo insistiranje gospodina Najsa očigledno se odnosi na skraćivanje mog vremena. Ovde je stalna praksa da mi se vreme skraćuje. Na primer, svedok koji je upravo završio, bez obzira što vi merite vreme koje je gospodin Grum imao, pa ga upoređujete s mojim, je čitavu gomilu dokumenata ovde izneo koje ja uopšte nisam čak mogao da komentarišem ili postavim čak bilo kakvo pitanje. Prema tome, sa stanovišta principa pravičnosti, stalno su ugrožena, odnosno povređena moja prava na unakrsno ispitivanje. I ukoliko gospodin Najs insistira da se ona još dalje

smanjuju, to dovodi do jednog apsurdna koji postavlja onda pitanje da li uopšte bilo kakvo unakrsno ispitivanje ima ikakvog smisla.

SUDIJA MEJ: Kod poslednjeg svedoka dobili ste znatno više vremena nego Tužilaštvo, imali ste mogućnost da mu pokažete dokumente, ali vi ste, kao i uvek, odlučili da ćete da se svađate sa svedokom o nekim nerelevantnim pitanjima. Naravno da vi imate pravo na unakrsno ispitivanje kada se mi bavimo tim pitanjima. Tužilaštvo ne može da ograniči vaše vreme, oni su pominjali praksu koja se uvrežila za vreme saslušanja svedoka u predmetu Kosovo i zatražili su od nas kako ćemo dalje postupati i mi ćemo o tome razmisliti. Izvolite, gospodine Najs.

TUŽILAC NAJS: Još nekoliko administrativnih pitanja pre nego uđe sledeći svedok. Možemo li se time na kratko pozabaviti na privatna sednici?

(privatna sednica)

sekretar: Časni Sude, sada smo na javnoj sednici.

SUDIJA MEJ: Možete li da pozovete svedoka, molim?

TUŽILAC NAJS: Dok ulazi svedok i drugi gospodin, samo bih želeo da vam kažem da mislim da će te danas dobiti spisak svedoka, izvinjavam se zbog odlaganja, odnosno zakašnjenja. Mislim da će iz samog spiska biti jasno kakav nas zadatak očekuje. I kao što je odavno rekao optuženi, mi naravno nemamo nikakve želje ni očekivanja da dobijemo više vremena. Upravo suprotno, mi zapravo želimo, što je pre moguće, da završimo svoje iznošenje dokaza i argumenata. Naravno, vreme je ograničeno pa ćete videti iz spiska svedoka da moramo da ćemo morati da izbacimo, da se odrekemo i odustanemo od brojnih svedoka.

SUDIJA MEJ: Naka svedok da svečanu izjavu.

SVEDOK GALBRAJT: Svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine.

SUDIJA MEJ: Izvolite, sedite.

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NAJS

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da nam kažete vaše puno ime i prezime.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Piter Vudard Galbrajt (Peter Woodard Galbraith).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Gospodine Galbrajt, vi ste ambasador, nakon što ste studirali na Harvardu (Harvard), Oksfordu (Oxford) i Univezitetu Džordžtaun (Georgetown University) nastavili ste karijeru kao savetnik u Komitetu za inostrane poslove američkog Senata i zatim ste bili ambasador u Hrvatskoj od juna 1993. do januara 1998. godine?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Negde pri kraju perioda vašeg rada kao savetnika u Komitetu za inostrane poslove Senata (US Senate), da li ste u nekoliko navrata posetili bivšu Jugoslaviju?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tokom 1991. i 1992. godine sam četiri puta bio u toj zemlji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi sa svojim kolegom pripremili, do avgusta 1992. godine, izveštaj vašem komitetu o etničkom čišćenju u Bosni i Hercegovini?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Časni Sude, ovaj dokument nije formalno predočen optuženom, to je javni dokument. Ja ga želim uvrstiti u materijal, odnosno dokazne predmete iz sledećih razloga. To je analiza onoga što su svedok i njegov kolega saznali tokom svoje posete bivšoj Jugoslaviji u to vreme. Sam dokument je bio dostupan optuženom 1992. godine, što znači da je on obavešten o tome šta su o njemu mislili drugi, sada konkretno mislim na autore ovog izveštaja. Stoga molim da se ovaj dokument uvrsti u spise. To je tabulator 5.

SUDIJA MEJ: Dakle, optuženi je dobio taj dokument 1992. godine?

TUŽILAC NAJS: Da, i svedok će to potvrditi za neki trenutak.

SUDIJA MEJ: Dobro, u redu.

TUŽILAC NAJS: Tabulator 5, odnosno, postojeći svežanj dokaznih predmeta, odnosno dokumenata.

sekretar: To će biti broj 471, dokazni predmet Tužilaštva.

TUŽILAC NAJS: Molim da se kopija da i svedoku. Možete brzo da pogledate ovaj dokument, ako imamo dodatnu kopiju, možda bi poslužitelj mogao to da stavi na grafoskop, ne bih želeo na to da potrošim previše vremena. Ako pogledamo stranu 5, dopis od 15. avgusta 1992. godine i ako pogledamo u sredinu strane, ambasadore Galbrajt, kao što ovdje stoji, da li ste vi sastavili ovaj dokument nakon što ste razgovarali sa desetinama i desetinama preživelih koji su sami bili prisutni tim događajima?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada ćemo da preskočimo dve strane da bismo došli do brojeva 2 i 3 na vrhu stranice. Vi ste već izneli činjenice koje ste našli u Bosni i Hercegovini i zatim iznosite sledeći komentar: "Dok niti republičke vlade Srbije i Crne Gore, niti federalna vlada takozvane Jugoslavije nisu direktno nadzirale akcije bosanskih Srba, Srbija i Crna Gora dele odgovornost za ubijanje koje se sada odvija u Bosni i Hercegovini. U maju 1992. godine, Srbija je povukla JNA iz Bosne, a ostavila je za sobom, pod kontrolom bosanskih Srba 85 posto ljudstva i većinu svoje opreme". Nadalje govorite o tome u tom odlomku, a zatim u sledećoj tački govorite o srpskim paravojnim grupama, uključujući one koje su povezane sa istaknutim srpskim političarima, koje nekažnjeno deluju u Bosni i Hercegovini. To je sve što sam hteo istaknuti. Da li su to bila vaša mišljenja u to vreme, ambasadore?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na sredini strane 3, dalje se kaže: "Sobzirom na uspeh koji vi kažete da je imala Srbija sa svojom politikom etničkog čišćenja u Bosni i Hercegovini, ona bi mogla sprovesti istu politiku i u drugim područjima pod srpskom kontrolom, to jest na Kosovu i u Vojvodini. Već postoje znakovi da Srbija razmišlja o takvim postupcima i da ih je možda

već i započela". Da li je to bilo proročki ili ne, ne znamo, ali možete li reći na temelju čega ste došli do tog mišljenja?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, mogu. U to vreme postojao je proces izbacivanja i proterivanja etničkih Hrvata iz Vojvodine kao i nekih drugih manjina, postojala je akutna represija nad Kosovarima, odnosno Albancima na Kosovu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sada, ako pogledamo stranicu 6 u 8. ili 10. redu od vrha, u tom odlomku vidimo sledeće: "Srpski vođa Slobodan Milošević je zastupao etničko čišćenje, ali sada, pod sankcijama i pod pretnjom vojne sile, on se želi udaljiti od posledica". Možete li da navedete koja konkretna izjava, primedba ili bilo šta što ste primetili u ponašanju optuženog opravdava vaš zaključak ili vaše mišljenje da je on bio zagovornik etničkog čišćenja?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da. Mi smo verovali da je Slobodan Milošević autor politike stvaranja Velike Srbije i da se malo toga događalo bez njegovog znanja i učestvovanja. U ovom slučaju, mi smo primetili da je vojska bosanskih Srba stvorena u maju 1992. godine kada se raspala Jugoslovenska narodna armija, da je dobivala plate iz Srbije, da je snabdevana iz Srbije i da su sami bosanski Srbi dobijali ekonomsku pomoć iz Srbije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Neka konkretna zapažanja, izjave koje je on dao u ovom smislu, nešto što biste mogli citirati?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ne, to se zasnivalo, kako se sećam, na ponašanju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 8, na levoj strani, četiri reda niže: "Srpski plan je bio da se povežu delovi Krajine, odnosno Krajina u Hrvatskoj sa Srbijom i da se stvori etnički srpski koridor. Intervjui i razgovori sa izbeglicama omogućili su nam da rekonstruišemo ono što se dogodilo u jednom gradu na tom koridoru". Kraj citata. Ovo je vaš stav o planu na osnovu materijala koji vam je bio dostupan u to vreme?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako bi Sud, a i optuženog, mogli podsetiti, imamo strukturu vašeg izveštaja koji je dosta kratak. Na strani 11 u potparagrafu pod (E) vi iznosite kritiku na račun spore reakcije međunarodne zajednice.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da. Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kritika se odnosi i na Ujedinjene nacije i na Sjedinjene Američke Države.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I zatim nastavljam, strana 12. Ako želite da pročitate, tu možete da nađete detalje u ovom smislu, a zatim u pasusu koji počinje na strani 15 svedočanstva na koje se nećemo osvrnuti, ali se uklapaju u ovaj kontekst. Da li ste vi razgovarali sa ovim raznim svedocima?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Sa svim svedocima čija se svedočanstva navode u ovom izveštaju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 26, na desnoj strani, naslov je "Pitanja politike: uloga Srbije", vi navodite nešto detaljnije u pasusu koji sam već pomenuo i koji počinje sa: "Vlade Srbije i Crne Gore imaju odgovornost," i tako dalje, pa to neću ponovo čitati. U drugom pasus se osvrćete na paravojne formacije i zadnja rečenica tog pasusa glasi: "Ipak postoje podaci i indikacije da bosanski Srbi dobijaju određenu finansijsku pomoć, odnosno podršku direktno iz Srbije". Da li možete da se setite ko je bio izvor ove informacije?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, to su bile informacije koje su bile dostupne Vladi SAD-a. Kao što smo naznačili u izveštaju, mi smo razgovarali sa ambasadom u Beogradu i ambasadom u Zagrebu. Ti podaci takođe dolaze iz zapažanja službenika Ujedinjenih nacija, zatim službenika hrvatske Vlade sa kojima smo razgovarali, kao i od nekih novinara.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I najzad, u ovom izveštaju pod naslovom "Sankcije", vi navodite stvarnost, realitet sankcija. Jedna stvar koja je ovde interesantna za primetiti, vi kažete u sredini ovog pasusa: "Strana koja je najviše kriva u ovom sukobu ima puni legalni pristup međunarodnim tržištima, uključujući i naftu" i zatim primećujete da rezolucija Saveta bezbednosti kojom su izrečene sankcije očitó dozvoljava prelazak robe preko Srbije u Bosnu i Hercegovinu, odnosno onaj deo Bosne i Hercegovine koji je bio pod kontrolom Srba. Kako je to bilo moguće, ako se radi o nedozvoljenoj robi?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Naravno, Srbija i Crna Gora bile su podvrgnute sankcijama, ali delovi Bosne i Hrvatske koji su bili pod srpskom kontrolom, a koji su legalno bili delovi suverenih država Hrvatske i Bosne i Hercegovine nisu mogli biti izloženi sankcijama. Jedan od načina na koji su prekršene sankcije 1992. godine je taj da bi roba putovala preko Srbije, a da

bi odredište bilo u Srbiji i Bosni, međutim preko područja koje je bilo pod srpskom kontrolom. I onda bi ta ista roba bila ponovo uvežena u Srbiju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Možda je vredno primetiti jednu referencu na 35. strani, naime, ovde navodite, nabrajate logore ili zatvore. Ovaj izveštaj, gospodine ambasadore, je dostavljen optuženom, je li tako? Mislim da je to bilo u oktobru 1992. godine.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Izveštaj je objavljen u avgustu 1992. godine od strane Komiteta odbora Senata za inostrane poslove. Zbog prirode ovakvih izveštaja, oni se šalju ambasadama i sasvim je sigurno da je jedan primerak otišao i jugoslovenskoj ambasadi u Vašingtonu (Washington D.C.). Zatim u oktobru 1992. godine, ja sam otišao u bivšu Jugoslaviju sa drugim autorom ovog izveštaja, otišli smo u Beograd, imali smo primerke ovog izveštaja sa sobom i ja sam primerke izveštaja dao nadležnim organima. Sećam se da je jedan otišao Milanu Paniću koji je bio predsednik Vlade Jugoslavije u to vreme. Ja sam u to vreme, prilikom te posete video optuženika u ovom predmetu i možda sam mu dao izveštaj, ali se tačno ne sećam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prelazimo na drugu temu ...

SUDIJA MEJ: Mislim da je ovo prikladno vreme za pauzu. Gospodine ambasadore, mi ćemo sada napraviti pauzu od 20 minuta, ja moram da vas upozorim, kao što upozoravam sve naše svedoke, da ni sa kim ne razgovarate o svom iskazu dok se on ne završi, što se odnosi i na Tužilaštvo. Pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Najš.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kao ambasador u Zagrebu, jeste li imali kontakte sa predsednikom Tuđmanom?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Redovno? Koliko često?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Vrlo često, pogotovo tokom ratnih godina, nekoliko puta nedeljno, ponekad nekoliko puta na dan, zavisno od tekućih događaja krize, a to je vrlo često bio slučaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kontakti sa Srbima u Hrvatskoj, Martić, Babić i drugi, kakvu vrstu kontakata i koliko često ste sa njima imali?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Kada sam se angažovao na mirovnom planu za Hrvatsku koji je počeo u martu 1994 godine, ti su kontakti bili možda jednom mesečno, možda manje, a počevši u septembru 1995. godine, u periodu kada smo radili na mirovnom planu za Istočnu Slavoniju, ti kontakti su bili vrlo česti.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Iz tih kontakata i iz drugih raspoloživih izvora vi ste mogli steći mišljenje o tome u kom stupnju je optužen uticao na krajiške Srbe, to je paragraf 1 rezimea vašeg svedočenja. Možete li da nam objasnite kakav je vaš zaključak o njegovom uticaju i u vezi kojih pitanja je on nad njima imao uticaja?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Kao prvo, meni je bilo jasno, a bilo je jasno praktički svim međunarodnom posrednicima, medijatorima, da je ključno za svako mirovno rešenje to što krajijski Srbi, rukovodstvo krajijskih Srba ne donose nikakve važne odluke u vezi mirovnog plana bez njegovog dopuštenja, da se oni redovno konsultuju sa njim, a vođe sa kojima sam ja pregovarao, neki od njih su bili Milan Babić, Milan Milanović, rekli su mi da su se oni redovno savetovali sa branjenikom u ovom predmetu. Dalje, takozvana Republika Srpska Krajina je sama po sebi zavisna o Srbiji. Vlada Srbije ili Jugoslavije je isplaćivala plate vojsci krajijskih Srba, a mislim i drugim zvaničnicima, uključivši i policiju. To je bilo jedno u potpunosti osiromašeno područje koje ne bi moglo uopšte postojati na nivou na kome je postojalo bez finansijske podrške koja je stizala iz Srbije. I zaista, kada je Vojska RSK pretrpela poraz u maju 1995. godine i kada je Martić ispalio rakete na Zagreb, upravo je Srbija bila ta koja je promenila osobu koja je bila na čelu Vojske RSK, odnosno postavila novog vojnog zapovednika.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratićemo se na te detalje. Vi govorite o podršci. Da li ta podrška uključuje i gorivo?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U kojoj su meri krajijski Srbi zavisili od Srbije kad je reč o gorivu?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ako govorimo o zapadnom delu RSK, oni su bili u potpunosti zavisni o Srbiji u tom pogledu. Naravno, nafta se

proizvodila u Istočnoj Slavoniji, odnosno u delu Istočne Slavonije koji je bio pod kontrolom Srba.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pomenuli ste promenu na čelu Vojske RSK. Ko je smenio koga i na koji način vi tvrdite da je to bilo pod kontrolom optuženika?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, to su bili general Čeleketić i general Mrkšić. To je bila smena u maju 1995. godine kao što sam naznačio. Naime, generala Čeleketića je nasledio general Mrkšić. Po mojoj proceni, bilo je tu više razloga. General Čeleketić se nije efikasno suprotstavio, pružio otpor Hrvatima kada su oni krenuli na sektor Zapad i doveden je jedan efikasniji komandant iz Vojske Jugoslavije, odakle je on naime došao. A ja sam smatrao, isto tako, da optuženi ne želi da dođe do novog raketnog napada na Zagreb i da bi hteo nekoga ko tako nešto ne bi dozvolio, odnosno ko ne bi sproveo naređenje za tako nešto.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tema sa tim u vezi je izbor Martića na položaj predsednika RSK 1994. godine. Možete li da nam date vašu ocenu i vašu verziju tih događaja u nekoliko rečenica?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: To su bili vrlo čudni izbori, jer u prvoj rundi, u prvom krugu, Milan Babić je imao oko 49 posto glasova, a Martić oko 20 i nešto, a u drugom krugu, Martić je pobedio sa 53 posto dok je Babić imao 47 posto. To je bez presedana u demokratskim izborima. Mi na osnovu izvora koje je imala na svom raspolaganju američka Vlada smatramo da su ti izbori izrežirani tako da Martić pobedi i Babić je sam 23. januara 1995. godine meni rekao da veruje da su to izrežirani izbori i da veruje da je optuženi učestvovao u tom režiranju, naročito što se tiče glasanja u Istočnoj Slavoniji.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se tiče procesa Z-4 (Z-4 Plan), a o tome je Sud čuo od nekoliko svedoka, pa među njima je bio i sam Babić, taj proces se zvao Z-4, Z znači Zagreb, u njemu su učestvovala Ujedinjene nacije, SAD, Rusija (Russia) i Evropska unija (European Union). Dokle je trajao taj proces?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Od 23. marta 1994. godine do operacije "Oluja" u avgustu, 4. avgusta 1995. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakva je bila opšta struktura tog procesa?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: To je bio proces od tri faze koji je počeo pregovorima o prekidu vatre u Hrvatskoj između Srba, tačnije teritorija koje su držali Srbi i teritorija koje je imala pod svojom kontrolom vlada. Posle toga su došli ekonomski pregovori, pregovori o merama za jačanje poverenja, a treća faza je trebalo da bude političko rešenje za Hrvatsku.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokle je stigao taj proces?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Uspeli smo da postignemo sporazum o prekidu vatre, to je bilo u ranim jutarnjim satima 30. marta. Posle mnogo odlaganja, sa velikim zakašnjenjem smo uspeli da postignemo sporazum o ekonomskim merama i merama za jačanje poverenja 2. decembra 1994. godine. Međutim, taj sporazum je samo delimično sproveden. Nismo uspeli da napravimo nikakav politički plan i da započnemo pregovore o političkom rešenju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratićemo se na vašu procenu svih učesnika ubrzo, ali recite mi prvo, kakav je entuzijazam pokazivao Martić za ceo ovaj proces? Kako se on prema tome odnosio?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mislim da je on podržavao prekid vatre, mislim da je vrlo negativno gledao na bilo kakve ekonomske i mere za jačanje poverenja i bio je protiv bilo kakvog političkog rešenja.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Po vašem sudu, da li je takav njegov prilaz stvar njegove lične, nezavisne tačke gledišta ili je on imao smernice odnekle?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mislim da je optuženi na njega imao veliki uticaj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li znate kakav je stav optuženog bio prema planu Z-4 i prema merama za ekonomski razvoj i jačanje poverenja? Da li znate nešto o tome, i ako znate, kako?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Optuženi je aktivno učestvovao u pregovorima o ekonomskom razvoju i jačanju poverenja. To su bili oni pregovori koje su vodili lord Owen (David Owen) i Torvald Stoltenberg (Thorvald Stoltenberg), ali u njima nisam učestvovao. On je nekoliko puta istupao sa raznim stavovima, pokušavao je da izbegne da Hrvatska ima bilo kakvu kontrolu na granici između Srbije i Istočne Slavonije ili između Krajine i teritorije koju su držali bosanski Srbi. To ga je brinulo najviše od svega i na kraju je pristao da se sklopi taj sporazum i to se, zapravo i desilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se sretali sa Babićem tokom 1994. godine?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste saznali kakav je njegov stav prema procesu Z-4?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Jesam. Prvi put sam ga sreo 23. januara 1995. godine ...

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Izvinite što vas prekidam. Da li znate kakva je bila njegova reakcija na sve to tokom 1994. godine?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, on je tada bio vođa u Skupštini Republike Srpske Krajine, predvodio je najveću političku partiju i zapravo je bio protiv ekonomskih mera i mera za jačanje poverenja. Mislim da je on mislio da je to jedna korisna politička toljaga koja se može iskoristiti protiv Martića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste ga sreli 23. januara 1995. godine i to je vaš prvi sastanak, to stoji u paragrafu 4, mislim.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta se desilo tada?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ja sam otišao u Knin da razgovaramo o tom političkom planu koji smo nameravali da predložimo sledeće nedelje, zajedno smo ručali i imali smo vrlo angažovanu diskusiju. Njega je taj plan zaintrigirao, mislio je da u njemu ima nekoliko stvari koje su vrlo interesantne, mada plan, u celini, može da bude i bolji, ali njegov opšti pristup je bio pristup zainteresovanog čoveka koji smatra da vredi na tome raditi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da na kratko pogledamo tabulator 1. Ambasadore, da li ovaj dokument sadrži nacrt dogovora Z-4?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Neću da idem u detalje. Vi ste rekli da je to bio velikodušan sporazum.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, on je davao krajinskim Srbima skoro potpunu nezavisnost u vladanju njihovom teritorijom na teritoriji Hrvatske

gde je prema popisu iz 1991. godine bilo većinsko srpsko stanovništvo. Tako da je zaista bio velikodušan predlog.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U pogledu tih konkretnih područja?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uzećemo par primera. Na strani 6 se govori da je trebalo da imaju sopstvenu zastavu i svoje ambleme, svoje grbove?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 10, pitanje valute i oporezivanja.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da. Pitanje valute je bilo bitno pitanje zbog toga što oni nisu hteli da koriste hrvatsku kunu, jer su rekli da je to ista valuta koju je koristila NDH u Drugom svetskom ratu. I ovaj plan je predviđao da oni mogu da imaju svoje sopstvene novčanice. Oni mogu da ih nazovu dinar ili kako god žele, mogli su da kreiraju tu novčanicu kako žele, međutim što se tiče monetarne strane svega toga, to bi bio ekvivalent kune. A kunu kontroliše Hrvatska narodna banka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Strana 12, trebalo je da imaju svog predsednika i tako dalje. Da li je tako?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Znači, vi ste se sastali sa Babićem 23. januara. Da li je posle toga trebalo da se vidite sa Martićem?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ako mogu samo još jednu stvar da dodam o Babićevoj reakciji. U jednom trenutku tog sastanka 23. januara njega je brinulo da taj plan nudi preveliku autonomiju, da je previše velikodušan. Njega je brinulo da bi Krajina mogla da postane srpska autonomna pokrajina koja bi morala da odgovara i za penzije. On se nadao da će takve stvari da rešava vlada u Zagrebu. Ja sam rekao da neće biti nikakav problem da se smanji stepen autonomije. Trebalo je da se sretnemo sa Martićem tog popodneva, a Martić je otkazao taj sastanak, rekao je da nema nikakvog smisla i da je to prekršaj protokola da se jedan ambasador sreće prvo sa ministrom za spoljne poslove, a tek onda sa predsednikom.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vrat ćemo se na vašu procenu njihovih ličnosti i karaktera. 30. januara, da li ste vi i drugi pobornici tog plana otišli na sastanak sa Babićem, Martićem i Nikolićem?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Jesmo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam nešto o tom sastanku.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mi smo predstavili taj plan kao osnovu za pregovore, a ne kao dokument koji je nešto u smislu uzmete ili ostavite. Mi smo to predstavili predsedniku Tuđmanu tog jutra, a tog popodneva smo otišli u Knin gde je trebalo da se sastanemo sa Martićem, Babićem i Nikolićem. Pokušali smo da im prezentiramo taj plan, ali Martić nije hteo ni da ga pipne, nije hteo da ga uzme u ruke.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako se završio taj sastanak?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mi smo, naravno, bili malo šokirani da on ni fizički neće da ga uzme u ruke, a kamoli da pregovara na osnovu tog plana. Mi smo pokušali da ih ubedimo na sve načine da to nije u njihovom interesu, da ne treba da odbijaju pregovore jer će onda Hrvatska najverovatnije preduzeti vojne mere, da će biti mnogo teže međunarodnoj zajednici da spreči vojno rešenje problema, međutim, ni jedan od tih argumenata nije stizao do njihovih ušiju i na kraju je Nikolić, takozvani predsednik vlade nama rekao sledeće: "Trebalo da budete profesionalne diplomate a vi činite veliku grešku". Ja sam mu odgovorio da je velika greška već napravljena, ali da ćemo još videti ko ju je učinio.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mislim da ste nešto rekli o prilazu Babića.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Kada smo odlazili, Babić nam je prišao i na engleskom rekao: "Žao mi je".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kada ste se sa Tuđmanom sastali tog jutra, da li ste ubedili Tuđmana da prihvati taj dogovor?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je prihvatio da pregovara na osnovu tog nacrtu, ali vrlo nerado. Srpska strana je odbila da uopšte primi taj plan i da testira dobru volju Hrvata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A šta biste rekli o optuženom?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Deo našeg plana je da prvo idemo do Tuđmana, zatim u Knin, a posle u Beograd. Optuženi je odbio da nas primi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se 9. marta ponovo sastali sa Babićem?
SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tom prilikom koja je bila svrha sastanka?
SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Svrha sastanka je bila sledeća. Mi smo napravili jedan sporazum u Kopenhagenu (Copenhagen) sa Tuđmanom da se produži mandat Ujedinjenih nacija, da se promeni taj mandat iz mandata UNPROFOR-a i da ta snaga postane UNCRO (UNCRO, United Nations Confidence Restoration Operation), to su Ujedinjene nacije u Hrvatskoj, to je samo jedna kozmetička promena. Ja sam otišao tamo da pokušam da ubedim Babića, kad sam se sa njim video, da treba da sarađuju u tom pogledu, međutim, imao sam priliku da sa njim razgovaram i o drugim stvarima, o planu Z-4.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Šta je onda bilo, šta je on rekao u vezi sa tim?
SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je uzeo primerak tog plana i bio je zainteresovan za razne njegove aspekte.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratićemo se na neke stvari koje je on rekao o planu i na razne njegove aspekte. Ali da idemo hronološki. Operacija "Oluja". Kada ste saznali da Hrvatska planira tu operaciju?
SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: 21. jula 1995. godine ili negde u to vreme.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Koji je bio naizgled razlog tome?
SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Razlog je taj da su krajinski Srbi i bosanski Srbi zajednički napadali enklavu u Bihaću. To se desilo ubrzo posle uspešnog napada na Srebrenicu koji je koštao 7.000 života, a nastavljao se napad na enklavu Žepa. Hrvati su bili zabrinuti da, ako padne Bihać, njihova strateška pozicija će se pogoršati, jer srpska strana ne bi imala nikakve unutrašnje veze da se brani, ne bi morali onda više da se brane od Petog korpusa koji je onda bio u Bihaću. Takođe su se bojali da će ovo dovesti do stvaranja zapadne srpske države koja će se ujediniti sa bosanskim Srbima i krajinskim Srbima. Kao drugo, brinulo ih je to što bi onda imali nove izbeglice iz Bihaća koji

bi došli u Hrvatsku, a već su imali dovoljno izbeglica koji su pristizali tokom svih godina rata. I na kraju, smatrali su da nema puno šansi da se mirno reši problem u Krajini. Smatrali su da je to zgodan trenutak da oni ponovo zauzmu to područje i smatrali su da međunarodna zajednica neće kazniti Hrvatsku ako ona preduzme nešto što bi, u suštini, spasilo Bihać.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je neuspeh pregovora o planu Z-4 koje je trajalo oko osam meseci, da li je taj neuspeh igrao neku ulogu u svemu tome?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Igrao je veoma bitnu ulogu. Hrvatski predsednik Tuđman i njegove kolege u vladi nisu videli nikakve šanse da se pregovorima postigne neko rešenje koje će njima obezbediti povratak te teritorije u okviru Hrvatske ili povratak Hrvata koji su odatle proterani i smatrali su da im je vojna opcija jedina opcija koja im je na raspolaganju. Mislim da su razmatrali mogućnost da to urade kasnije te godine u decembru 1995. godine kada bi istekao mandat Ujedinjenih nacija u Hrvatskoj, ali onda su dešavanja u Srebrenici i u Bihaću njima pružila mogućnost da to urade ranije.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kakav je bio stav optuženog prema procesu pregovaranja o planu Z-4 i prema rešenju? Kako ste vi to shvatali i šta ste znali o njegovom stavu u to vreme?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: U to vreme, ja sam stalno razgovarao o tome sa ljudima koji su učestvovali u mirovnom procesu. Hrvatska vlada je u svakom slučaju smatrala da optuženi ima ključnu ulogu u rešavanju problema u bilo kakvom sporazumu, nisu smatrali da je verovatno da će on da se složi i zbog toga je odlučeno da se ide na vojnu opciju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste vi 25. jula poslali telegram državnom sekretaru SAD gde se prenosi u suštini priča jednog preživelog iz Srebrenice?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Mada nemamo vremena za ovaj materijal, iako je jako interesantan, ovaj materijal vam je dala vaša žena ili neki vaš prijatelj?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Moja žena.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I to je bila priča jednog očevica, preživelog?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tako je. To je bio čovek koji je bio jedini preživeli iz grupe ljudi. On je preživio zapravo masovno streljanje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kakva je ta priča koju ste vi čuli i kako ste vi shvatili i to preneli u Sjedinjene Američke Države? Da li je to bila detaljna priča o tom masakru?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, i konkretno je u njoj navedeno da je general Mladić govorio nešto toj grupi, da im se obratio, da im je rekao da ne mogu očekivati nikakvu utehu ili pomoć od svog Alije, to jest od predsednika Bosne i Hercegovine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad je reč o jedinicama koje su u tome učestvovala, da li je taj očevidac nešto detaljno rekao o tome?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je u svakom slučaju rekao da su ti vojnici bili priadnici vojske bosanskih Srba. Mislim da u dopisu koji sam ja dobio nije naveo konkretne jedinice, ali ja nisam sad ponovo pogledao taj dokument da bih osvežio pamćenje.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li vam se pokojni predsednik Tuđman obratio i pitao kakav bi bio stav SAD-a prema toj vojnoj akciji?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste mu odgovorili? I ako jeste, kada je to bilo?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Odgovorio sam mu, naime mi smo poslali nekoliko demarša hrvatskoj vladi u tom razdoblju, Hrvati su bili zabrinuti da, ako preduzmu vojnu akciju, da bi im mogle biti nametnute sankcije zbog proširenog rata od strane Generalne skupštine Ujedinjenih nacija. Mi smo izrazili razumevanje za situaciju u kojoj su se našli i razumevanje za činjenicu da su oni spremni proliti krv da bi zaštitili Bihać. Mi smo bili duboko zabrinuti da će Bihać pasti, da će to postati druga Srebrenica. Tu je bilo četiri puta više stanovnika nego u Srebrenici, pa smo predviđali da bi moglo biti ubijeno 30.000 do 40.000 ljudi ako bi se ponovila ista situacija, ako bi bi Mladić i bosanski Srbi uradili istu stvar. Mi nismo odobrili bilo kakvu vojnu akciju i naglasili smo da bi vojna akcija mogla biti vrlo rizična i da, ako bi Hrvatska došla u neke poteškoće, da ni u kom slučaju ne bi mogla očekivati pomoć od SAD-a. Vrlo sam izričito rekao Tuđmanu da ukoliko dođe do bilo kakve vojne akcije, mi ćemo smatrati njega i Hrvatsku odgovornim za zaštitu

civilnog stanovništva, srpskih civila, i za to da ne budu povređeni ili ranjeni pripadnici mirovnih snaga UN-a.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se vi izričito protivili toj vojnoj akciji ili ste bili neutralni?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Nismo je podupirali niti smo joj se protivili.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Uprkos tome što je neizbežno došlo do rata, da li ste vi lično učinili posebni pokušaj da to sprečite?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Naš stav o tome, naime stav Vlade SAD-a, kao što sam već rekao, ali želim to ponovo da naglasim, bio je pod uticajem onoga što se događalo u Bihaću. Nama je bilo jasno da bi rat doveo do strašnih humanitarnih posledica, ali da je to manje zlo od mogućeg masakra 30.000 ljudi u Bihaću ako bi Srbi tamo primenili ona pravila koja su primenili u Srebrenici. Uprkos tome, mi smo pokušali da učinimo sve da dođemo do mirnog rešenja. Kada sam razgovarao sa predsednikom Tuđmanom 1. avgusta na Brionima, sledeći instrukcije iz mog Ministarstva spoljnih poslova, ja sam mu predložio da se te nedelje kasnije sastanem sa Babićem u Beogradu. Treba da napomenem da sam prethodnog vikenda imao kontakte sa Babićem putem Ujedinjenih nacija i preložio sam sastanak kako bismo zajedno mogli videti možemo li sprečiti rat. On je rekao: "Vi niste dobrodošli u Kninu, ali ja sam spreman da se sa vama sastanem u Beogradu".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A zbog čega niste bili dobrodošli u Knin?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Zbog Martića.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: No Babić je bio spreman da se sastane sa vama u Beogradu.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, on je rekao da neću biti dobrodošao u Kninu, ali da ću biti dobrodošao u Beogradu. Tuđman je u početku rekao da bi to bila zanimljiva ideja ali je rekao: "Nemojmo čekati kraj nedelje, uradimo to odmah". I usput budi rečeno, nekoliko sati kasnije zamjenik njegovog sekretara za medije je nazvao i rekao da to možda nije tako dobra ideja, ali Vlada SAD-a je odlučila učiniti sve kako bi postigla mirno rešenje tako da smo otišli u Beograd i 2. avgusta u 20.00 sam se sastao sa Babićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I šta ste mu tom prilikom rekli?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ja sam mu rekao da će se krajinskim Srbima uskoro dogoditi katastrofa, da je hrvatska vojska spremna na vojnu akciju, da zbog napada u kojima je učestvovala vojska Srpske Krajine u Bihaću ne postoji nikakvo razumevanje za njih u međunarodnoj zajednici i da će se oni morati da se slože sa uslovima koje je naveo predsednik Tuđman kako bi izbegli vojnu akciju. Ti uslovi su uključivali povlačenje svih snaga Vojske Republike Srpske iz Bihaća, nadalje su uključivali ponovno otvaranje naftovoda kroz "sektor Sever", to je već bilo otvoreno pod ekonomskim ugovorom ali su krajinski Srbi to ponovo zatvorili, zatim otvaranje cestovnih veza i veza železnice kroz Knin, kao i da odmah počnu pregovori o političkom rešenju u Hrvatskoj.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li se sećate koliko je bilo tačaka?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mislim da ih je bilo sedam.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I kakva je bila generalna reakcija Babića na taj predlog?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Babić je sam došao na taj sastanak koji je održan u američkoj ambasadi u Beogradu i njegovo držanje je bilo vrlo ozbiljno. On je pažljivo slušao sve što sam ja rekao, a zatim je odgovorio na sledeći način. Rekao je, naime počeo je sa izvinjenjem zbog onoga što se dogodilo 30. januara, rekao je da je neshvatljivo da vlada krajiških Srba prima predstavnike najmoćnijih zemalja sveta, Rusije, SAD-a i Evropske unije a da zatim odbija da primi plan, da je to nešto o čemu su odlučili ljudi na višem položaju od njega, naime Martić i Milošević, on ih je izričito naveo. Zatim je rekao da može u potpunosti da razume zašto Hrvati napadaju Glamoč i Grahovo, to su mesta u dolini Livna i zašto su spremni da napadnu područje Krajine, i da ne shvata razloge zbog kojih je njegova vlada krenula u napad na Bihać. Zatim je rekao da on može prihvatiti sve uslove osim poslednjeg, političkog uslova o čemu smo još razgovarali. Smatrao je da ne može reći da će prihvatiti rešenje koje se temelji na reintegraciji u Hrvatsku, on je rekao ni jedan politički vođa to ne može da kaže, a ja sam rekao: "Pa alternativa bi mogla biti da kažete da ćete se složiti sa pregovorima na bazi plana Z-4, a to je u osnovi i bio plan da se Krajina reintegrira u Hrvatsku". Mi smo zatim razgovarali o Istočnoj Slavoniji, ja sam rekao da je nemoguće ići dalje od odredbi plana Z-4 o Istočnoj Slavoniji, ona ne bi imala autonomiju jer tamo većinsko stanovništvo nije bilo srpsko.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vratimo se malo nazad. Sada smo krenuli prebrzo. Vi ste ranije objasnili da bi po planu Z-4 autonomiju dobila ona područja gde je većinsko stanovništvo bilo srpsko u vreme popisa stanovništva, a to se nije odnosilo na Istočnu Slavoniju.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tako je, Istočna Slavonija nije zadovoljavala taj uslov, a isto tako i drugi delovi "sektora Sever" i "Jug".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Je li vam Babić u toj fazi išta rekao o razlozima zbog kojih se optuženi protivi tom planu, a ako nije, da li ste vi iz drugih izvora saznali zašto se on protivi tom planu?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ja bih ukratko objasnio. Rezultat sastanka je bio dogovor da će on u javnosti reći da prihvata sve ove tačke, ali umesto da kaže da će pregovarati na bazi reintegracije u Hrvatsku, on će reći da će pregovarati na bazi plana Z-4. Nadalje, ja sam mu rekao da se plan Z-4 u tom trenutku ne može postići jer je Tuđman u snažnijoj poziciji, on nikada neće to prihvatiti i najviše čemu se mogu nadati krajiški Srbi je nešto što se zasniva na hrvatskom ustavnom pravu. On je to shvatio i prihvatio, a ja sam rekao da ću to preneti kao privatnu poruku od njega Tuđmanu, da je on to shvatio i da razume da nikada nećete postići plan Z-4. On se u potpunosti složio. Tada se postavilo pitanje da li se rukovodstvo u Kninu može navesti da to prihvati, a on je rekao: "Moja stranka ima većinu u skupštini, ja mislim da mogu njih nagovoriti da pristanu na to," moje pitanje je bilo da li će Martić na to pristati. A on je rekao: "Jedna rečenica od Miloševića i Knin će se s tim složiti".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I on je imao pravo i stvari se ne bi odvijale onako kako su se odvijale?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, po mom mišljenju rat se mogao izbeći i 180.000 Srba ne bi postalo izbeglice.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je Babić nešto rekao o svojim naporima da se sastane sa optuženim?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da i optuženi je odbio da ga primi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je to bilo za vreme te posete Beogradu ili nekom drugom prilikom?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Tokom te posete Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I da li je to što je on rekao bilo u skladu sa onim što ste vi čuli o naporima otpravnika poslova SAD?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, nakon što je postignut taj dogovor, obzirom na ono što je Babić rekao o odlučujućoj ulozi optuženog i sobzirom na naše shvatanje odlučne uloge, presudne uloge optuženog, Sjedinjene Američke Države su odlučile optuženom poslati demarš. Otpravnik poslova je pokušao da se sastane sa njim 3. avgusta, sledećeg dana kako bi naveo Miloševića da izjavi kako podržava taj dogovor, a on je odbio da primi otpravnika poslova.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: On je tada bio najviše rangirani diplomata pošto nije bilo ambasadora?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da. To je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Babić je dao svoju izjavu u javnosti.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je dobio neku znatnu podršku za to?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je dao izjavu i došlo je do sastanka u Ženevi (Geneva) 3. avgusta između delegacije hrvatske Vlade i delegacije krajiških Srba. Ideja je bila da delegacija krajiških Srba ima instrukcije da prihvati puni paket koji je prihvatio Babić. Oni su bili nejasni u svojoj izjavi, to nije bilo jasno prihvatanje koje se tražilo, a mislim da je razlog za to taj što Babić, koji je u tom trenutku bio predsednik Vlade RSK, nije imao autoritet da bi zapovedao delegaciji u Ženevi. Milošević je, naravno ćutao. Ja sam se vratio u Zagreb gde sam se sastao s Tuđmanom. Na sastanku sa Tuđmanom, to je bilo u 5.45 3. avgusta, ja sam ga zamolio da odloži vojnu akciju, rekao sam mu da ćemo saznati u roku od nekoliko dana da li krajiški Srbi misle ozbiljno, jer su oni trebali da preuzmu konkretne korake i to vrlo brzo. Ja sam smatrao da je važno dati im šansu da se vidi da li misle ozbiljno, zato što bi rat bio katastrofa, posebno za stanovništvo u području Krajine. Tuđman nije verovao da Babić ima dovoljno moći i on je slušao, ali u osnovi se odlučio za rat.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Molim vas da pogledate dokazni predmet 352 tabulator 144, to je šifrirani telegram koji se bavi tim pitanjima. Pretresno veće je to već videlo, Pretresno veće to već ima. Da li ste vi pogledali taj telegram vašeg britanskog kolege?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je tačno ono šta stoji u paragrafu broj 8?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, to je bio vrlo vešt diplomata.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U paragrafu 8 on kaže sledeće: "Komentarišući o svojim razgovorima, Galbrajt je priznao da Babić možda nema dovoljno moći da sklopi takav sporazum jer ga se može odreći njegove sopstvene kolege u RSK-a, vlada i skupština, ali to je bio poslednja šansa za mir. On, Galbrajt, će se videti sa Tuđmanom večeras u 5.45 po lokalnom vremenu da ga izvesti o rezultatu svojih razgovora sa Babićem u Beogradu. Milošević je dobijao informacije od ambasade u Beogradu". Imate li komentar?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: U to vreme, ja sam se nadao, naravno, da će naš otpravnik poslova uspeti da se sastane sa Miloševićem i obzirom na to da je rat trebao započeti svakog trenutka, i to bi bila najveća akcija posle 1992. godine u tom ratu, pa sam se nadao da će Milošević primiti našeg predstavnika. U trenutku kad sam brifirao svoje diplomatske kolege, ja nisam znao šta će se dogoditi. Ambasador Hjujt (Gavin Hewitt) je tačno preneo moje reči, ali naravno, ono čemu sam se ja nadao i šta sam sasvim iskreno očekivao se nije dogodilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Na kraju tog dokumenta stoji nada da će gospodin Roberts (Ivory Roberts) uspeti da razgovara sa Miloševićem, to je bio britanski otpravnik poslova, gospodin Ajvori Roberts. Da li je on, prema vašim saznanjima, imao dobre odnose sa Miloševićem?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, on je imao dobre odnose s vlastima u Beogradu.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, da je optuženi to želeo, njemu se moglo sve to preneti.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: U redu. Nakon ovih napora, došlo je do napada.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vi ste već ukratko naveli posledice toga. Možda je sada prikladan trenutak da kažete svoju ocenu iz svog iskustva o dva ili tri

lika o kojima ste govorili, da kažete nešto o njihovoj inteligenciji i njihovim sposobnostima kao vođa, onako kako ste vi to videli. Molim vas da najpre govorite o Martiću.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Martić je bio bivši policajac, po mom mišljenju čovek vrlo ograničene inteligencije, mislim da, iako je on bio predsednik takozvane Republike Srpske Krajine. Mislim da nije imao nikakvog posebnog interesa, zanimanja za ljude na tom području i da jednostavno nije bio na visini zadatka.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pod čijim je uticajem bio?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Pod uticajem optuženika, Vlade Srbije, jugoslavenske vojske, srpske vojske, svakako ne bi rado postupao samovoljno bez dozvole, odnosno dopuštenja iz Beograda.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A Babić?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Babić je takođe bio nacionalista. Ja naime ne želim ovde ostaviti utisak da je tu bilo ikakvih svetaca u čitavom ovom procesu, dakle on jeste bio nacionalista i učestvovao je u stvaranju RSK i proterivanju hrvatskog stanovništva iz tog područja. No ipak, smatrao sam da je najharizmatičniji od svih političara i mislim da mu je interes krajinskih Srba bio na srcu daleko više nego drugima, nego bilo kome od njih. Mislim da mu je bilo više stalo do lokalnog stanovništava nego drugima. Međutim, mislim da njega bilo lako zastrašiti, kako Martićem, tako i Miloševićem.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kad je reč o ovoj dvojici, da li je ikakva kohabitacija bila moguća?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Pa, kohabitacija njih dvojice svakako bi bila vrlo teška.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Ne, mislim na zajednički život etničkih grupa.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Pa, za Martića to je bilo, to nije dolazilo u obzir, on je rekao, u više navrata mi je rekao da Srbi i Hrvati ne mogu živeti zajedno i da ukoliko to područje bude reintegrirano da on neće ostati. A što se Babića tiče, ja mislim da je on bio otvoreniji prema ideji, mogućnosti da Srbi i Hrvati žive zajedno.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je on bio popularan među narodom Krajine?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je bio najpopularniji političar, pogotovu u sektorima “Sever” i “Jug”, bio je gradonačelnik Knina, a po mom sudu, naravno, on je zapravo bio čovek koji je dobio izbore 1994. godine.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ikakvu kontrolu imao nad vojskom?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ne, nikakvu, i upravo zato ga se moglo lako intimidirati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Idemo dalje. Za vreme operacije “Oluja”, da li ste vi zauzeli nekakav javni stav o kršenjima ljudskih prava koja su počinili pripadnici hrvatske vojske?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: I ja i Vlada Sjedinjenih Američkih Država smo stalno javno u mnogo navrata kritički govorili o kršenjima ljudskih prava od strane Hrvata, što se nije moglo ni na koji način opravdati.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste to i koliko često spominjali Tuđmanu?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Pa, ja znam da sam se s njim susreo više puta tokom tog perioda zajedno sa načelnikom njegovog kabineta, gospodinom Hrvojem Šarinićem, kao i drugim dužnosnicima hrvatske vlade i svaki put sam im na to skretao pažnju, odnosno na ono što se događalo sa stanovništvom u Krajini i kršenjima ljudskih prava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li ste se i vi, jednom prilikom, našli na jednom traktoru pokušavajući da sprečite slučaj jednog takvog kršenja? Ukratko nam recite nešto o tome.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da. Naime, postojala je jedna grupa od otprilike 40.000 srpskih izbeglica koji nisu uspjeli pobeći u Bosnu i okružile su ih hrvatske snage blizu Topuskog, to je bivši “sektor Sever”. Dogovoren je prekid vatre koji im je omogućio da prođu kroz Sisak i izbiju na auto put prema Istočnoj Slavoniji i onda verovatno ka Srbiji. Kada je prva grupa tih izbeglica otišla i prošla kroz Sisak, napala ih je svetina, napali su ih Hrvati u tom gradu i dogodilo se da je tu bio prisutan izveštač “Asošijeted presa” (Associated Press). Mislim da je to bilo kasno uveče, i mislim da je bio 9. avgust. Ja sam sledećeg jutra, rano ujutru pročitao tu priču u kojoj je opisan taj napad. Naime, jedna majka je, prozor na njenom automobilu je bio razbijen i ona je morala komadiće stakla da vadi iz pokrivača kojim je bila pokrivena njena beba. Policajci koji su stajali okolo su se smejali i manje-više rekli nešto u smislu, “ovi ljudi su dobili ono šta su zaslužili”. To je bila sramota, ja sam

pročitao ovu priču Hrvoju Šariniću preko telefona i rekao sam da, ukoliko oni nešto ne učine u vezi toga, ja ću otići tamo i pridružiti se konvoju. Ugovorio sam sastanak sa Tuđmanom u 12.30 i pročitao sam mu tu priču, taj članak. Rekao sam mu da oni moraju da oni moraju tome da stanu na kraj, da će takve stvari imati strašan učinak na hrvatske odnose sa Sjedinjenim Američkim Državama i da oni to apsolutno moraju da zaustave. Rekao sam mu i da bi u svakoj normalnoj demokratskoj zemlji ministar unutrašnjih poslova bio smenjen ili bi trebalo da podnese ostavku zbog toga. Tuđman se međutim naljutio i ja sam odlučio da moram da odem tamo i pridružim se konvoju.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: I vi ste otišli dole u jednom oklopnom vozilu, ali ...

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, ja sam oklopnim vozilom otišao do Petrinje gde zapravo nije bilo hrvatskih civila, to je bila vojna zona. Konvoj je već bio na auto putu i bio je zaustavljen pa sam ja prošao kroz konvoj. Moj plan je bio da sa svojim oklopnim vozilom prođem kroz konvoj, da istaknem američku zastavu ali naleteo sam na jedno vozilo koje je skupljalo smeće, koje je bilo iz Karlovca ali je prešlo preko linije na srpsku stranu. Vozač je bio prilično ljubazan, prijateljski nastrojen i prepoznao me je sa televizije. Rekao mi je da dođem, da se popnem na traktor sa njegovom ženom i dvoje male dece pa sam odlučio da to i uradim. Tako sam sa njim na traktoru prošao kroz Sisak. Video sam masu, svetinu koja se tu okupila, vikala je uvrede na račun tih ljudi a nekih deset metara dalje su stajali hrvatski policajci i incidenta nije bilo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Još jedan detalj iz ovog perioda. Vi ste se s vremena na vreme pojavljivali na televiziji. Jednom prilikom ste dali intervju gde ste komentarisali etničko čišćenje i možda bi trebalo to da nam malo objasnite.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tako je, to je bilo za britansku televiziju, mislim da je to bio Bi-Bi-Si-ja (BBC). Rekao sam da Hrvati nisu učestvovali u etničkom čišćenju u Krajini ali da je ovde sa njihove strane došlo do ozbiljnih zloupotreba i kršenja ljudskih prava. Poenta je bila u tome da je tamo na delu bilo etničko čišćenje kada su snage, paravojska, ušle u grad. Imali su podršku vojske, oni su terorizovali stanovništvo, počinili ubistva, silovanja i prisilili stanovništvo da ode. U ovom slučaju, stanovništvo jeste otišlo pre nego što su Hrvati stigli, verovatno zbog svog opravdanog straha

zbog onoga što bi im se moglo dogoditi, što bi im Hrvati mogli uraditi. Bilo kako bilo, oni nisu bili tamo u tom trenutku kada su Hrvati došli, dakle, to nije bilo etničko čišćenje. Analogija je možda sledeća, vi možda uđete u jednu prostoriju sa namerom da počinite ubistvo ali osoba koju ste namerali da ubijete nije unutra, ona je otišla. Sama vaša namera ne predstavlja krivično delo.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Pre nego što pređemo na Dejton (Dayton), hteo bih da čujem vašu procenu Tuđmana na osnovu kontakata koje ste imali sa njim, kao lidera, stratega i taktičara u to doba.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Mislim da je Tuđman bio vrlo efikasan lider i u smislu da je znao kamo vodi, kamo želi odvesti Hrvatsku. On se okružio sa sposobnim saradnicima, kao što je bio ministar spoljnih poslova Granić, ministar odbrane Šušak. Dakle, on je bio sposoban da na njih delegira neke stvari, oni su bili u stanju da sami vode pregovore u njegovo ime, a on je i dalje imao vlast. Kad kažem da je bio efikasan lider, to ne znači da su njegovi motivi uvek bili dobri. On jeste bio nacionalista, on je imao jednu viziju Hrvatske koja je za mene bila vizija iz XIX veka i mora se reći da je imao vrlo malo respekta za osnovna ljudska prava.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dokumenti pod tabulatorima 3, 4 i 5, zapravo možda nije ispravan redosled, moliću da prvo pogledamo dokument pod tabulatorom 3. Prelazimo avgusta na oktobar 1995. godine, ovo je jedna zajednička izjava vas i Stoltenberga o sastanku tog dana. Recite nam nešto o tome, molim vas.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, nakon operacije "Oluja", Sjedinjene Države su preuzele mirovni proces na inicijativu predsednika Klintona, a jedan deo te inicijative je bila uspostava, odnosno rešenje situacije u Istočnoj Slavoniji i ja sam zadužen da se time bavim pa sam počeo putovati između Zagreba i Istočne Slavonije. Krajem tog meseca meni se pridružio i predstavnik UN Torvald Stoltenberg, pa smo na taj način postali tim. Odlučili smo da je najbolji način da tome pridemo, naime mi smo imali čitav niz predloga, ali krajem septembra smo odlučili da bismo trebali približiti obe strane, navesti ih na to da se dogovore u vezi nekih osnovnih načela tog rešenja. 3. oktobra je prvi takav sastanak održan u Erdutu i oni su se sporazumeli u vezi sa 11 načela, odnosno 10 koja su bila pripremljena unapred i još u vezi jednog koga je dodao Hrvoje Šarinić, predstavnik hrvatske strane i koji su prihvatili Srbi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Tabulator 3 je to u vezi sa kojim ste nam sad govorili, tabulator 4 navodi 10 plus još jedan, 11 načela, je li tako?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Dakle, to je tu, može se pročitati, ne moramo na to gubiti vreme. Sledeći korak, dakle sastanak u Zagrebu 9. oktobra, ali možemo još brže prolaziti kroz ovu tematiku, recite nam, sledeći važan sastanak bio je 1. novembra.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, bila je čitava serija sastanaka koji su se nastavili tokom oktobra ali bez ikakvog rezultata, bez zaključka. Možda bi trebalo u ovom trenutku objasniti sledeće. U Erdutu su i hrvatska vlada i lokalna srpska delegacija prihvatili ovih 11 točaka. U njihovoj prisutnosti, i hrvatske delegacije i srpske delegacije, Stoltenberg i ja smo održali jednu konferenciju za štampu na kojoj smo najavili ovaj sporazum, svi su nam čestitali i tako dalje. Tog istog dana, 3. oktobra, Ričard Holbruk (Richard Holbrooke) koji je vodio diplomatske aktivnosti na višem nivou je otišao u Beograd. Mi smo ukratko telefonom razgovarali o onome što se događalo, on je u Beogradu video optuženog i optuženi mu je rekao da ga ovaj sporazum iznenađuje, da on ništa o tome nije znao, a kasnije je rekao Holbruku da takav sporazum nije postignut.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Sastanak 1. novembra, odnosno taj datum sam po sebi.

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Ja sam toga dana bio u Dejtonu, naime tog jutra je započela Konferencija u Dejtonu (Dayton Conference).

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Vaš zadatak je bio da se bavite Istočnom Slavonijom, zar ne?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da, tako je.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Recite nam kakav je bio razvoj događaja tog dana?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Holbruk je odlučio da prva tačka dnevnog reda bude Istočna Slavonija, delom zato što je predsednik Tuđman bio onde prisutan samo na otvaranju konferencije, on se vraćao u Hrvatsku da tamo učestvuje u formiranju nove vlade, to je bilo neposredno nakon izbora u Hrvatskoj, a takođe zato što se Holbruk nadao da, ako bi se postigao nekakav sporazum u vezi Istočne Slavonije, da bi to bilo korisno za sve

ostalo. On je od mene zatražio, ja sam pripremio jednu izjavu u kojoj se manje-više iznosila baza za normalizaciju odnosa između Hrvatske i Savezne Republike Jugoslavije i gde je rečeno da se pitanje Istočne Slavonije treba rešiti mirnim putem, u skladu sa načelima kojima je postignut sporazum u Erdutu. Državni sekretar Kristofer (Warren Christopher) je uzeo taj papir, on je naime, održao neke bilateralne sastanke toga jutro i sa Tuđmanom i sa Miloševićem. Tuđman se složio sa tim pismom, odnosno izjavom kako sam je ja ukratko izložio, međutim Milošević je izbrisao onaj deo koji se odnosio na principe iz Erduta. Zatim, popodne u 5 sati, došlo je do jednog zajedničkog, prvog zajedničkog sastanka između optuženog i predsednika Tuđmana čiji je domaćin bio državni sekretar Voren Kristofer. Predsednik Tuđman je stigao na vreme, u 17.00, i sa njim su bili Granić, Šušak i Šarinić. Sa američke strane su bili, naravno, i ja sam bio tamo, i Holbruk, Kristofer Hil (Christopher Hill) i još neki drugi. Predsednik Milošević je došao sa zakašnjenjem od otprilike 35 minuta. Sekretar je rekao da on želi govoriti o pitanju Istočne Slavonije i zamolio je da ja podnesem izveštaj o tome kako stoje pregovori, što sam ja i učinio. Tuđman je saslušao, možda ponešto nestrpljivo i onda je rekao: "To nije glavno pitanje ovde, glavno pitanje je hoće li, odnosno da li je predsednik Milošević spreman prihvatiti reintegraciju te teritorije u Hrvatsku". Milošević je rekao: "Pa, trebalo bi održati referendum". On nije konkretno rekao u vezi sa čim bi trebalo da bude taj referendum već jednostavno da bi tamo trebala biti administracija UN, uprava UN i da bi trebalo održati referendum. Tuđman se, naravno, oštro suprotstavio toj ideji, objasnio je, zapravo je rekao da ukoliko to ne bude rešeno mirnim putem, da će biti rešeno vojnim putem. Milošević je njemu rekao: "Vi ste dobar čovek, ali ja vidim da ste vi pod uticajem vaših generala". Konverzacija je tu bila prilično žestoka, Šušak je rekao: "To je u potpunosti pogrešno," zatim se Milošević okrenuo Šušku i rekao: "Gojko, šta, ti si general?" A onda, najedanput, niotkud, Milošević je samo rekao "U redu, shvatam, neće biti nikakvog referenduma".

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Prekidam vas na trenutak u vašoj priči, dakle, optuženi je imao u potpunosti ovlašćenja da pregovara u vezi ovih pitanja?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Da li je ikada rekao da postoji još neko drugi ko bi se trebao baviti tim pitanjima kada se radi o krajinskim Srbima?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: On je stalno govorio da se to tiče krajijskih Srba i da lokalni Srbi trebaju to rešiti kad je reč o Istočnoj Slavoniji. Međutim, u isto vreme, on je bio taj koji je pregovarao oko sporazuma.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: A taj referendum koji je spomenut, jednostavno tako je i napušten. Ideja je napuštena?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Pa referendum jeste bio na dnevnom redu i o njemu su još ranije govorili neki lokalni Srbi, još na početku pregovora i ja sam im rekao da je to nemoguće. To je pitanje zatim potakao optuženi krajem septembra 1995. godine na jednom sastanku sa Hrvojem Šarinićem u Beogradu, na kojem je on predložio referendum kao i teritorijalnu razmenu, zamenu teritorija. To je, dakle, bila jedna pozicija koja se često iznosila sa srpske strane, ali je bila napuštena onog trenutka kada smo se dogovorili oko onih principa 3. oktobra i kada su se u vezi toga sporazumeli i lokalni Srbi.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Što se tiče formalnog dela ovog sastanka, recite nam kako se on završio i još nam recite šta je usledilo posle tih 45 minuta?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: Sekretar Kristofer je otišao zajedno sa Holbrukom i drugim Amerikancima, ja sam ostao, predsednik Tuđman i predsednik Milošević su potpisali tu izjavu u kojoj se tražilo da Stoltenberg i ja odemo natrag u to područje. Zati su Tuđman i njegova delegacija otišli a ja sam ostao razgovarati sa optuženikom nekih 45 minuta. Mi smo razgovarali, manje-više, o stvarima vezanim za Istočnu Slavoniju, on je insistirao na tome da se Hrvatska neće usuditi da posegne za vojnom silom, da oni ne mogu imati tu nikakvu prevlast, a ta procena je po mom mišljenju bila pogrešna. I onda mi je rekao da neću ništa postići time što ću se vratiti u Istočnu Slavoniju kao posrednik, iako su on i Tuđman upravo potpisali izjavu u kojoj se tražilo da se Stoltenberg i ja vratimo u Istočnu Slavoniju i da bi mi bilo bolje ga odem na godišnji odmor u Dubrovnik.

TUŽILAC NAJS – PITANJE: Kako ste vi interpretirali tu njegovu opasku? Šta je to trebalo da znači?

SVEDOK GALBRAJT – ODGOVOR: To je, po mojoj interpretaciji, trebalo da znači da lokalni Srbi u Istočnoj Slavoniji neće odučiti o tom pitanju, o tom rešenju, niti da će ono biti odlučeno putem diplomatije već da će se rešiti u Dejtonu i tada kada Milošević o tome odluči, kada odluči da je to pogodno i korisno u svetlu širih tema koje su bile na dnevnom redu.

SUDIJA MEJ: Sada bi trebalo da prekinemo, koliko još imate za ovog svedoka?

TUŽILAC NAJS: Mislim još 10 minuta sutra ujutro.

SUDIJA MEJ: Sada ćemo završiti sa radom. Gospodine ambasadore, molim vas da se vratite sutra ujutro u 9.00.

SVEDOK GALBRAJT: Da.

Fond za humanitarno pravo